

2025-04-24
LI2023/03605
LI2024/01759
LI2024/02274
m.fl., se bilaga

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Statens jordbruksverk

551 82 Jönköping

Uppdrag att till Europeiska kommissionen överlämna en begäran om ändring av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens jordbruksverk i uppdrag att till Europeiska kommissionen (EU-kommissionen) överlämna begäran om ändring av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 (den strategiska planen), under förutsättning att begäran om ändring i huvudsak stämmer överens med *bilaga 2*.

Förändringarna syftar till att förstärka den strategiska planen och förbättra genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige, och därigenom bidra till att livsmedelsstrategins mål nås (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338).

Skälen för regeringens beslut

Den strategiska planen godkändes senast av kommissionen i november 2024. Medlemsstaterna har möjlighet att göra ändringar av den strategiska planen och det har nu uppstått behov av att ändra denna. Ändringarna ska godkännas av kommissionen för att bli gällande.

Den 19 december 2024 beslutade regeringen om en ändring av förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten. Ändringen innebär att det finns ett behov av att omräkna den strategiska planens budget med valutakursen 10,50 kronor per euro i stället för den tidigare valutakursen 9,30 kronor per euro, för att vara närmare den reella kursen. Omräkningen medför en förstärkning av den strategiska planens budget med 746 miljoner kronor. För att öka den totala måluppfyllelsen inom området och minska

antalet åtaganden som behöver finansieras från nästkommande period av EU:s långtidsbudget bör ändringarna inom miljö- och klimatområdet samt för kompensationsstödet genomföras.

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Åsa Wolgast Broberg

Kopia till

Finansdepartementet/BA och SFÖ
Klimat- och näringslivsdepartementet/CKS, KL, NIM och NM
Kulturdepartementet/KKM och SNA
Arbetsmarknadsdepartementet/A
länsstyrelserna
Sametinget
Skogsstyrelsen

Bilaga 1
Fortsättning diarienummer
LI2025/00874

Begäran om ändring nummer fyra av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

1. Generell information om planändringen

Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken (den strategiska planen) har varit gällande under mer än två års tid. Regeringen har gjort en uppföljning och översyn av den strategiska planens innehåll och genomförande, i syfte att identifiera behov av nödvändiga justeringar för att genomförande ska vara fortsatt effektivt och ändamålsenligt, samtidigt som hänsyn tas till företagens och administrationens behov av stabilitet under en planperiod.

Den strategiska planen har ändrats tre gånger. Aktuell ändring rör flertalet stöd. Stöd som finansieras via Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) medfinansieras med nationella medel. Den valutakurs som används vid beräkning av finansiella ramar är fastslagen i förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten. Den förordningsstyrda kursen ändrades den 1 februari 2025, vilket innebär att bidraget från Ejflu i den strategiska planen behöver räknas om och omsätts i ändrade finansieringsandelar för alla stöd som finansieras genom denna fond, förutom stöd till Leader och kompensationsstödet. Samtidigt tillförs motsvarande 746 000 000 kronor som fördelas mellan åtgärderna investeringsstöd för konkurrenskraft, startstöd och tekniskt bistånd. Förstärkningen innebär att den strategiska planen bättre kan möta den relativt stora efterfrågan på dessa åtgärder som erfarits de inledande åren.

En ny ettårig miljöersättning för vallodling (vallersättningen) införs i syfte att bibehålla och öka kolinlagringen i åkermark, minska jordbrukets negativa belastning på vattenmiljön samt för att förbättra markkvaliteten. Behoven identifierades genom den behovsanalys som redan ingår i den strategiska planen och är alla högt prioriterade. Såväl konventionella som ekologiska producenter i det stödberättigade området kan söka den nya vallersättningen. En liknande ersättning fanns i det tidigare landsbygdsprogrammet. Den nya ersättningen finansieras genom omfördelning av budgetmedel som avsatts för ersättning för ekologisk produktion. Efterfrågan på ersättningar till ekologisk produktion är i flera delar lägre eller mycket lägre än vad som förutsågs vid framtagande av den ursprungliga strategiska planen. Marknaden för ekologiska produkter har utvecklats negativt sedan underlagen till den strategiska planen togs fram och den vikande efterfrågan har resulterat i minskad produktion. Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) har därför tagit fram reviderade årliga mål och totala mål för tre av de ingående delarna i ersättningen till ekologisk produktion. Ändringen innebär en förskjutning från sådana resultat som enbart är tydligt kopplade till ekologisk produktion till sådana som är kopplade till vallodling, vilket i sig kommer av ändrade preferenser från konsumenter. Enligt den svenska livsmedelsstrategin, som är brett förankrad i riksdagen sedan 2017, är det övergripande målet en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till en hållbar utveckling i hela landet (prop. 2016/17:104 s. 20, bet. 2016/17: MJU23, rskr. 2016/17:338). Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. Denna strategiska inriktning har inte förändrats, utan den strategiska planen har anpassats till att efterfrågan har förändrats samtidigt som behoven för miljön möts på andra sätt.

Erfarenheten från de första årens genomförande är att flera av investerings- och projektstöden behöver anpassas till kostnadsökningar till följd av de senaste årens kriser och räntehöjningar. Detta sker för att det ska vara fortsatt intressant för jordbrukare och andra stödmottagare att ta del av stöden och genom-

föra de åtgärder som den strategiska planen syftar till. Föreslagna ändringar rör reviderade takbelopp och stödnivåer, justering av enhetsbelopp, årliga mål, totala mål och resultatindikatorer samt uppdaterade finansiella tabeller som sammanhänger med dessa ändringar. Investeringsstödet för konkurrenskraft anpassas också till det nya nationella stödet för minskade utsläpp av ammoniak och andra kväveföreningar som är planerat att ta emot sina första ansökningar under 2025. En anpassning av vissa enhetsbelopp och målvärden för åtgärder inom jordbrukets kunskaps- och innovationssystem (AKIS) görs med stöd av den planering som nyligen gjorts inom ramen för arbetet med att koordinera och stärka AKIS.

Regeringens översyn av den strategiska planen har också omfattat samtliga interventioner för miljö och klimat, i syfte att identifiera förändringar som kan öka måluppfyllelsen i de stöd där intresset för stöden varit svagt. Höjda stödnivåer och budgetförstärkningar för stöden till skyddszoner, skötsel av våtmarker, hotade fjäderfäraser, skötsel av betesmark med särskilda värden, alvarbete, komplementet svårtillgänglig plats och skötsel av slätterängar med särskilda värden ingår därför i planändringen. Om inget annat anges sker höjningarna inom ramen för befintligt kalkylutrymme. I fråga om stöd och ersättningar för anpassade skyddszoner, investeringar för vattenvårdsåtgärder, bevattningsdammar och ekologisk produktion sänks i stället mål, indikatorer och/eller budget med beaktande av de skäl som framgår under respektive avsnitt. De investeringsstöd som får förbättrade stödvillkor är de för konkurrenskraft, bevattningsdammar, täckning med kalkfilter (nytt namn) och vattenvårdsåtgärder. Ersättningen för vårbearbetning tillförs medel och får höjd målsättning utan att stödnivån ändras. Flera enhetsbelopp ändras i anslutning till dessa justeringar.

En omfördelning av medel sker inom pelare 1 från ersättning för ekologisk produktion till vattersättningen och vårbearbetning. Vallodling är ett annat instrument än ekologisk produktion för att möta behov inom flera områden, vilket utvecklas nedan under avsnitt 3. Omfördelningen av miljöersättningar och miljöinvesteringsstöd i pelare 2 sker i stort sett inom respektive särskilt mål 5 och 6 och innebär därmed ingen betydande ändrad viktning på målnivån och styr mot samma identifierade behov. Det finns indikationer gällande att den ersättning för blommande åkrar och fältkanter som införts 2025 mottagits positivt av jordbrukare och kan komma att ytterligare bidra till den höga ambitionen på området framöver. Den strategiska inriktningen har därmed inte förändrats.

Från 2026 ska kontraktstiden ändras avseende nya åtaganden för miljöersättningar med finansiering från Ejflu till tre år i stället för fem år, tills vidare med undantag för ersättningen för skötsel av våtmarker. Detta innebär att nya åtaganden kan ingås även 2026 utan att den kommande flerårsbudgeten, formellt sett, behöver tas i anspråk. Ändringen görs mot bakgrund av att övergångsregler och kommande regler för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) efter 2027 ännu är okända. Det är samtidigt viktigt att kunna möta jordbrukarens behov av att ingå nya åtaganden även under den återstående tiden av den strategiska planen. Bedömningen är att miljönyttan av längre åtaganden än tre år inte står i proportion till de eventuella nackdelar som förväntas, i synnerhet om alternativet är att inga nya åtaganden kan ingås. Därtill kan intresset hos jordbrukare för att ingå sådana åtaganden öka med den flexibilitet som följer av kortare åtagandeperioder, samtidigt som den administrativa bördan sänks för såväl stödmottagare som stödmyndigheter. Samtidigt görs ändringar som ökar möjligheten för lantbrukarna att ändra arealer och djur inom ramen för ett gällande åtagande, i syfte att förenkla för jordbrukare och stödmottagare, och minska volymen av åtagande som behöver sökas på nytt under kvarvarande tid.

Kompensationsstödet justeras för att kompensera jordbrukare som har produktion på öar utan broförbindelse. För att ta hänsyn till de särskilda kostnadsnackdelar som detta innebär höjs ersättningsnivån till berörda företag i stödområde 1–11. En uppräkningsnivå görs för

typgård 3, område 6–12, inom ramen för befintligt kalkylutrymme. Syftet är att beakta de förändrade förutsättningar som sker för vallodling utanför stödområdena genom införandet av ersättning för vallodling och samtidigt öka måluppfyllelsen. Genom att justera ersättningsnivån till typgård 3 blir förutsättningarna för att odla vall mer lika i hela landet. Ändringarna ryms inom befintligt kalkylutrymme och befintlig budget för interventionen.

Slutligen görs ett antal tekniska justeringar, rättelser och mindre ändringar. Bland dessa finns ändringar föranledda av den ändrade tillämpningen av grundvillkoret för miljöyta (GAEC 8) på EU-nivå, ändringar i stöden till producentorganisationer, beskrivningar av stödberättigade utgifter för tekniskt bistånd, ändrat intervall för omfördelningsstödet i pelare 1 samt revidering av en indikator för Leader. Därtill görs vissa uppdateringar i beskrivningen av kontroll- och sanktionssystemet.

Den budgetomfördelning som görs mellan miljöåtgärder inom pelare 2 sker i stort sett inom respektive särskilt mål 5 och 6 och orsakar därmed ingen betydande ändrad viktning på målnivå i den strategiska planen. Omfördelningen inom pelare 1 från ersättning för ekologisk produktion till ersättning för vallodling och ersättning för vårbearbetning, innebär totalt sett en viss sänkning av insatserna inom område 6 och 9. Planändringen innebär en förstärkning av vissa insatser som syftar till att uppnå de särskilda målen 2 och 7.

Utvärdering och översyn av stöden pågår kontinuerligt och nya behov tillkommer. Det kan därför inte uteslutas att ytterligare ändringar kommer genomföras i kommande planändringar

2. Strategisk förklaring

2.1 Ändring

De nya stöden för vallodling och blommande ytor inkluderas i texten. Ett nytt nationellt stöd för investeringar i minskade utsläpp av ammoniak och andra kväveföreningar införs från 2025 och anges i texten.

2.2 Skäl för ändring

En ny ettårig ersättning för vallodling införs. Vallen är viktig för kolinlagring, markkvalitet och innebär minskad belastning av växtnäring och rests substanser från användning av växtskyddsmedel i mark och vatten, särskilt i slättområdena i södra Sverige där den är mindre naturlig i växtföljden än i norra Sverige. Genom att ersättningen stärker förutsättningarna för att bedriva en hållbar vallbaserad animalieproduktion förbättras också förutsättningarna för att på sikt nå målen för förordning (EU) 2024/1991. Det finns i många fall ett nära samband mellan vallbaserad animalieproduktion och skötseln av naturbetesmarker i Sverige, som innebär att ersättningen kan underlätta uppfyllandet av mål för biologisk mångfald. Vad gäller det nya nationella stödet för minskade utsläpp av ammoniak och andra kväveföreningar som införs 2025 syftar detta till att stödja jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser från jordbruket.

3. Behovsanalys, inklusive målplan

3.1 Ändring

En ny ettårig miljöersättning för vallodling läggs till i analysen för de särskilda målen 4 och 5 och inräknas i indikatorerna R.4, R.6, R.7, R.14, R.19, R.21 och R.24. Dessutom ändras värdena för andra resultatindikatorer i enlighet med vad som anges nedan. De totala målvärdena för de särskilda målen 2, 3, 4, 5, 6, 8 och 9 uppdateras med anledning av de ändringar som genomförs. Figurer och sammanfattande tabeller i detta avsnitt uppdateras med anledning av ändringarna.

I avsnittet uppdateras även den strategiska planens samstämmighet med och bidrag till unionens mål för 2030 som fastställs i från jord till bord-strategin och i EU-strategin för biologisk mångfald 2030 i fråga om den nya vällersättningen.

3.2 Skäl för ändring

En ny ersättning införs. Målvärden, budget och/eller enhetsbelopp justeras för flera ersättningar, enligt förklaringar som anges för respektive ersättning och stöd nedan.

Det förändrade målvärdet för R.38 beror på att ytterligare ett geografiskt område lagts till. Bakgrunden är att det fram till våren 2024 rådde osäkerhet kring om ett av leaderområdena skulle ha möjlighet att delta i genomförandet av GJP. När målvärden för indikatorerna med leaderkoppling lades in i samband med den första ändringen av strategiska planen var det fortfarande oklart om området skulle inkluderas, varför befolkningsunderlaget i indikatorns målvärde inte inräknades för denna del. Nu är det klart att leaderområdet ingår i genomförandet och befolkningsunderlaget behöver därför tas med i strategiska planen.

3.3 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Den sammantagna effekten av ändringarna är att årliga målvärden och totala målvärden för R.14, R.19, R.21, R.24, R.32 och R.38 ökar medan målvärden för R.1, R.2, R.9, R.16, R.26, R.29 och R.31 minskar. Förändringarna får genomslag från räkenskapsår 2026 för interventioner som finansieras genom Ejflu och från räkenskapsår 2027 för interventioner som finansieras genom EGFJ.

En omfördelning sker av medel inom pelare 1 från ersättning för ekologisk produktion till vallodling och vårbearbetning. Omfördelningarna av miljöersättningar och miljöinvesterstöd i pelare 2 sker i stort sett inom respektive särskilt mål 5 och 6 och innebär därmed ingen betydande ändrad viktning på målnivån och styr mot samma identifierade behov. Vallodling är ett annat instrument än ekologisk produktion för att möta behov inom områdena kolinlagring, bättre vattenkvalitet, minskad användning av växtskyddsmedel och förbättrad markvård, dvs. de behov som relaterar till resultatindikatorerna R.14, R.19, R.21 och R.24. Även ökad anslutning till ersättningen för vårbearbetning bidrar positivt till uppfyllandet av mål kopplat till markvård, bättre vattenkvalitet och hantering av växtnäring, men på grund av att dubbelräkning av areal inte får förekomma återspeglas inte dessa effekter i resultatindikatorerna.

Vidare finns, i många fall, ett nära samband mellan vallbaserad animalieproduktion och skötseln av naturbetesmarker i Sverige, vilket innebär att vällersättningen via naturbetesmarkerna också kan bidra till uppfyllandet av mål för biologisk mångfald. Flera andra ersättningar bidrar också till att möta behov inom särskilt mål 6 (biologisk mångfald), då det är högt prioriterat i den strategiska planen, däribland det nya stödet för blommande åkrar och fältkanter som kan sökas första gången 2025 och som har mottagits

positivt av många jordbrukare. Vallersättningen antas också förbättra de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva ekologisk produktion då vallen är central i produktionsformen. Planändringen innebär höjda ersättningsnivåer i flera betesmarkersättningar och ersättning för våtmarksskötsel, vilka förväntas bidra till att arealmålen för dessa interventioner möts. Höjda mål för skötsel av slätterängar med särskilda värden bidrar positivt till uppfyllandet av resultatindikator för biologisk mångfald (R.31).

I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2025 har stora nationella satsningar gjorts för ökade investeringar i naturresurser i Sverige. Det så kallade LOVA-stödet för lokala investeringar i vattenvård utökas med 100 000 000 kronor och ett nytt stöd för minskade utsläpp av ammoniak och kväveföreningar i jordbruket tillförs 100 000 000 kronor. Därtill aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2025 sin avsikt att bibehålla förstärkningarna avseende dessa stöd för 2026 och 2027. Nationella stödsystem kan på ett enklare sätt medföra att önskade investeringar genomförs än om det sker via stöd i GJP. Satsningarna innebär också att vissa utpekade investeringsåtgärder flyttas från att stödjas via GJP till att stödjas via det nationella stödet Kväveklivet. Det sänkta målvärdet för åtgärden i GJP, R.26, påverkas också av att kostnaderna för räntor, arbete och material har ökat oväntat mycket de senaste åren, vilket har medfört att de jordbrukare som har ansökt stöd genom GJP har fått låg kostnadstäckning. Genom ökade stödnivåer och takbelopp i flera av dessa stöd kan intresset för jordbrukarna att göra investeringar öka, men det innebär samtidigt att den givna budgeten räcker till färre objekt. Höjda ersättningsnivåer inom GJP för skötsel av våtmarker är ytterligare ett verktyg för att öka intresset för att investera i vattenvårdsåtgärder. Slutligen påverkas R.26 av ändrat antagande i fråga om hur stor andel av investeringarna i våtmarker och dammar som anläggs för ändamålet biologisk mångfald respektive för näringsretention, som innebär en förskjutning från R.26 till R.32. I ljuset av detta är satsningen på nationella LOVA-stödet värdefull för att upprätthålla investeringstakten i våtmarker som anläggs med vattenvårdssyfte.

Indikatorn R.9 får ett minskat värde som en följd av att enhetsbeloppet höjts för alla investeringsstöd till jordbruket, vilket i sin tur dels beror på att de ursprungliga beräkningarna byggde på osäkra eller felaktiga antaganden om kostnader, som nu har korrigerats, dels på att takbeloppet höjs för flera stöd. Mot bakgrund av detta har flera delar av investeringsstödet för konkurrenskraft tillförts medel. Det nya nationella stödet för ammoniakinvesteringar medför att vissa investeringar inte längre kommer hanteras genom GJP. Båda dessa justeringar påverkar R.9, vid sidan av påverkan från enhetsbeloppen. Införandet av det nationella stödet för ammoniakinvesteringar, med syfte att komplettera och avlasta insatsen i GJP, utgör en strategisk ändring för att möta de stora investerings- och utvecklingsbehov som finns.

Den nya vallersättningen kommer att bidra till uppnåendet av angivna mål för unionen.

4. Den gröna arkitekturen

4.1 Ändring

Vallens betydelse för ökad kolinlagring och minskat växtnäringsläckage beskrivs översiktligt i avsnitt 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 samt 3.4 i den strategiska planen mot bakgrund av att sådan ny ersättning införs. Därtill justeras vissa texter som beskriver den strategiska planens bidrag till minskade luftutsläpp.

I avsnitt 3.10 stryks texter rörande de delar av GAEC 8 som beskriver bidraget från de delar av grundvillkoren som har upphört att gälla den 1 januari 2025, samt vissa uppgifter kring det stegvisa införandet av skyddet av landskapselement genom GAEC 8.

4.2 Skäl för ändring

Relevanta texter uppdateras för att spegla införandet av en ny ettårig miljöersättning till vallodling samt till det nya nationella investeringsstödet för att stödja jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser från jordbruket.

Genom att vällersättningen stärker förutsättningarna för att bedriva en hållbar vallbaserad animalieproduktion förbättras också förutsättningarna för att på sikt nå målen för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 . Det finns i många fall ett nära samband mellan vallbaserad animalieproduktion och skötseln av naturbetesmarker i Sverige, som innebär att ersättningen kan bidra till för uppfyllandet av mål för biologisk mångfald.

Ändringarna i fråga om GAEC 8 följer av ändringar i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 av den 2 december 2021 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013 samt av uppgörelse mellan den svenska regeringen och kommissionen i samband med den första ändringen av den strategiska planen.

Den beskrivande texten för Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/50/EG av den 21 maj 2008 om luftkvalitet och renare luft i Europa ändras för att bättre spegla direktivets tillämpning i Sverige.

5. Tekniskt bistånd

5.1 Ändring

I avsnitt 4.3.2 vidgas vilka utgifter som är stödberättigade som tekniskt bistånd till att omfatta utgifter och kostnader inom landsbygdsprogrammet samt påföljande planperiod för GJP.

5.2 Skäl för ändring

Enligt artikel 125 i förordning (EU) 2021/2115 får tekniskt bistånd användas för att stödja åtgärder som är nödvändiga för att stöd enligt den strategiska planen ska kunna förvaltas och genomföras ändamålsenligt. Insatserna får gälla även tidigare programperioder. Avsikten har varit att tekniskt bistånd i den strategiska planen även ska kunna användas för relevanta utgifter och kostnader inom landsbygdsprogrammet och det behöver framgå tydligt i den strategiska planen.

6. Fleråriga åtaganden – gemensamma element i avsnitt 4.7.3 samt kontraktens längd för BETE, FÄBOD, ZON och HOTRAS

6.1 Ändring

I avsnitt 4.7.3 införs gemensamma regler för ändring av fleråriga åtaganden i ett nytt avsnitt enligt nedanstående. Även av avsnitt 5.3 framgår att löptiden på kontrakten för ersättningarna för bete, slätterängar, fäbod, hotade husdjursraser och skyddszoner ändras från att vara femåriga till att vara treåriga. För skötsel av våtmark är åtagandena tills vidare fortsatt femåriga.

Förutsättningar för att utöka eller ersätta åtaganden, IAKS-stöd inom pelare II

Åtaganden som har ingåtts t.o.m. 2025 är femåriga. För åtaganden som ingås fr.o.m. 2026 är en åtagandeperiod tre år, med undantag för åtaganden om skötsel av våtmarker och dammar som fortsatt är femåriga.

Vid väsentliga ändringar av ett befintligt åtagande ska det ersättas med ett nytt åtagande. Det ursprungliga åtagandet upphör även om det åtagandet har varat kortare tid än åtagandeperioden. Med väsentliga förändringar avses exempelvis större utökningar av areal eller djurenheter, omvandling till ett åtagande med högre miljönytta eller tillägg av komplement eller genbank.

Vid mindre ändringar får ett åtagande utvidgas med bibehållen åtagandelängd. Med mindre förändringar avses exempelvis mindre utökningar av areal. För tillagd areal kommer åtagandet vara kortare än en åtagandeperiod. Mindre utökningar av areal är utökningar med högst 20 procent av den totala arealen i ett befintligt åtagande.

Överlåtelse av ett åtagande kan leda till kortare åtagandelängd. Det gäller om den övertagande parten har ett befintligt åtagande för samma åtgärd. Då ersätts både överlåtarens och övertagarens befintliga åtaganden med ett nytt åtagande som omfattar all mark. Åtagandeperioden för det nya åtagandet fastställs till den längsta kvarvarande perioden av de ursprungliga åtagandena. Såväl de ursprungliga som det nya åtagandet kommer att vara kortare än en åtagandeperiod. Marken kommer dock alltid att ingå i och skötas enligt åtaganden i minst en åtagandeperiod.

Ett åtagande får minskas med enskilda marker om marken har ingått i ett motsvarande åtagande under minst fem år.

6.2 Skäl för ändring

Det är viktigt för jordbrukare att kunna göra förändringar i sina åtaganden upp till vissa gränser, som framgår av förslaget. Förslaget innebär en förenkling för både stödmottagarna och stödmyndigheterna. Den ökade flexibiliteten kan leda till att mer mark eller fler djur kan anslutas till ersättningarna på ett enkelt sätt, vilket medför större miljönytta. Detaljerade bestämmelser för att säkerställa likvärdig hantering finns i nationell författning.

Löptiden för kontrakten, vid nyteckning, ändras till att vara treåriga. Syftet är att minimera antalet åtaganden ingångna genom den strategiska planen 2023–2027 som senast från stödår 2029 annars belastar den kommande perioden för den fleråriga budgetramen, som ännu inte är känd vare sig i sin storlek eller vilka förutsättningar som i övrigt ska råda. I det fall det nya regelverket kommer att innebära förändrade förutsättningar för stödmottagare och stödmyndigheter innebär överskjutande åtaganden ett merarbete

och ökad administration som eventuellt inte motsvarar nyttan med att bibehålla de femåriga åtagandena under den resterande tiden av innevarande period. Att ingå åtaganden från statens sida utan finansiering efter 2029 är dessutom ej förenligt med grundläggande svenska budgetprinciper.

6.3 Förväntade effekter

Den ändrade åtagandeperioden förväntas bidra till ökat intresse hos jordbrukare för ersättningarna genom att försvårande administration undviks, samtidigt som det skapar ökat utrymme för jordbrukare med kortare eller mer osäkra kontraktstider, t.ex. arrenden, att sköta marker enligt skötselvillkoren. Vissa jordbrukares behov av mer långsiktiga planeringsförutsättningar kan komma att tillgodoses genom andra policy- och styrdokument, t.ex. inom ramen för det pågående arbetet med den nationella handlingsplanen för biodiversitet. Ansökningar om ersättningar för femåriga åtaganden förväntas vara relativt stabil. Under förutsättning att förslaget till ändring av avsnitt 4.7.3 i den strategiska planen genomförs förväntas att ett begränsat antal nya åtaganden skulle beröras av den nya treårsregeln. I första hand berörs nytillkomna företag och företag som befinner sig i en expansionsfas, samt företag som genomför nya åtgärder som en följd av höjda ersättningsnivåer i vissa berörda interventioner.

7. Ändrad valutakurs – påverkan på samtliga enhetsbelopp i pelare 2

7.1 Ändring

Med anledning av ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten har kursen vid beräkning av finansiella ramar för ett program eller en del i en åtgärd som EU finansierar justerats från 9,30 kronor per euro till 10,50 kronor per euro. Följden av ändringen blir att samtliga enhetsbelopp för ersättningar i pelare 2, som anges i euro, minskar i motsvarande grad, se även avsnitt 8.

7.2 Skäl för ändring

De planerade enhetsbeloppen i euro för ersättningarna ändras i den strategiska planen med anledning av den ändrade valutakursen.

7.3 Förväntade effekter

Ersättningsnivån i svenska kronor påverkas inte av ändringar föranledda av endast den ändrade valutakursen. Effekter av ändrade ersättningsnivåer av andra skäl anges för respektive stöd nedan.

7.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Mål och indikatorer påverkas inte av den ändrade valutakursen. Den övergripande finansieringsplanen som visar EU:s medfinansiering påverkas av den ändrade valutakursen.

8. Ändrad valutakurs – 4.7.4 Bidragsnivå(er) som är tillämpliga på interventioner för landsbygdsutveckling

8.1 Ändring

Tabellen Nationella bidragssatser ändras i fråga om hur stor andel av den totala finansieringen som består av EU-medel respektive nationell medfinansiering för de flesta interventioner inom pelare 2, se även avsnitt 7.

Ändringen innebär att den tillämpliga andelen av interventioner som styrs av följande artiklar i förordning (EU) 2021/2115: artikel 91.2 (c) (Övergångsregioner i den mening som avses i artikel 108.2 första stycket

led b i förordning (EU) 2021/1060) och artikel 91.2 (d) (Övriga regioner) ska vara 30,63 procent samt att den tillämpliga andelen av interventioner som styrs av artikel 91.3(b) (Stöd enligt artikel 70) och artikel 91.3 (b) (Stöd till icke-produktiva investeringar enligt artikel 73) ska vara 66,00 procent.

Ändringen i tabellen Nationella bidragssatser återspeglas i tabell 13 Planerade enhetsbelopp – finansieringsöversikt med output under respektive stöd och ersättning inom pelare 2.

8.2 Skäl för ändring

Förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten har ändrats. Detta innebär följdjusteringar av vissa finansieringsandelar.

9. Direktstöd, sektorsspecifika interventioner och interventioner för landsbygdsutveckling som specificeras i strategin

9.1 Ändring

Tabellen kompletteras med en ny ersättning.

<u>EGFJ</u>	<u>Frikopplat direktstöd</u>	<u>Eco-scheme(31) / Artikel 31.7 b – Kompensations- betalning</u>	<u>VALLODLING – Ersättning för vallodling</u>	<u>Inte alls</u>	<u>O.8</u>
-------------	----------------------------------	---	---	----------------------	------------

9.2 Skäl för ändring

En ny ersättning för vallodling införs.

10. CRISS(29) – Kompletterande omfördelningsinkomststöd för hållbarhet OMFÖR – Omfördelningsstöd

10.1 Ändring

Stöd betalas ut i form av ett årligt belopp per stödberättigande hektar, upp till 150 hektar, som kan variera mellan år beroende på växelkurs och anslutning. Intervall anges nedan under rubriken ”Övre och nedre variation av enhetsbelopp”. Intervallet utvidgas från 14,0 till 17,1 euro per hektar, vilket ger en variation om 10 procent i stället för hittillsvarande 6 procent.

10.2 Skäl för ändring

Vid antagandet av den strategiska planen var omfördelningsstödet ett nytt stöd vilket gjorde prognostiseringen av intervallet svårbedömt. Föreslagen omfattning på intervallet är detsamma som för de ettåriga miljöersättningarna, vilket innebär ökad enhetlighet för ersättningarna.

10.3 Förväntade effekter

Ändringen ökar flexibiliteten och förenklar för stödmyndigheterna.

Avsikten är att ändringarna ska tillämpas från och med den 1 januari 2026.

10.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen har ingen inverkan på mål, indikatorer eller finansieringsplan.

11. 5.2 Stöd till producentorganisationer för frukt och grönsaker, POUTBUD-KOM – Stöd till producentorganisationer för frukt och grönsaker, koncentration av utbudet – kommunikation

11.1 Ändring

Villkoret för stödberättigande gällande auktionssystem ändras från att det ska ägas och drivas av en producentorganisation till att det ska innehas och nyttjas av en producentorganisation.

11.2 Skäl för ändring

Det tidigare villkoret för stödberättigande gällande licens för auktionssystem har blivit felaktigt formulerad. Den begränsning som avses är att stöd endast lämnas för licens som innehas och nyttjas av en producentorganisation eller sammanslutning. Med nuvarande villkor, innebärande att auktionssystemet ska ägas och drivas av producentorganisationen, medför att stödet inte kan erhållas eftersom det inte kan vara aktuellt att köpa licens för ett system som företaget äger. Hittills har inget stöd beviljats för licens för auktionssystem.

11.3 Förväntade effekter

Stöd kan, efter ändringen, lämnas för licens för auktionssystem.

Avsikten är att ändringarna ska tillämpas från och med den 1 januari 2026.

11.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ej tillämpligt.

12. EKO – Ersättning för ekologisk produktion

12.1 Ändring

Texten uppdateras med anledning av att undantaget för kvävefixerande grödor som anmäls som miljöyta har upphört. Därtill ändras utfallsmålen för O.8, dvs. den målsatta arealen, för räkenskapsåren 2027 och 2028, från 169 200 hektar respektive 169 399 hektar till 117 400 hektar båda åren för EKO1 (spannmål mm), från 3 900 hektar respektive 4 000 hektar till 2 400 hektar båda åren för EKO2 (potatis) och från 227 300 hektar respektive 231 200 hektar till 174 600 hektar båda åren för EKO4 (djurhållning).

Ändringarna medför att den budgeten för åtgärderna sänks på motsvarande sätt från totalt ca 338 864 360 kronor till 302 734 460 kronor för samtliga ersättningar inom ekologisk produktion.

12.2 Skäl för ändring

Grundvillkoret för miljöyta (GAEC 8) upphör från och med den 1 januari 2025.

Motivet för sänkta målvärden, med tillhörande budget, är att bedömningen av realistiska målvärden har reviderats och att avsatta medel i stället bör användas till andra insatser för miljön.

Efterfrågan på ekologiska livsmedel ökade stadigt i Sverige under många år efter millenniumskiftet, men runt 2019 började konsumenternas efterfrågan plana ut för att därefter minska. De senaste åren har den uppåtgående trenden för andelen ekologisk jordbruksmark och offentlig konsumtion mattats av, vilket

beror på att ekologiska livsmedel har mött en hårdnande konkurrens från andra koncept, som vegetariskt, klimatsmart och närproducerat. Regeringen anser att man bör ha realistiska förväntningar på de resultat som kan skapas av åtgärderna inom den nationella samordningsfunktionen för ekologisk produktion, konsumtion och export vid Jordbruksverket då åtgärderna i många fall behöver draghjälp av marknadskrafter. Från 2022 har stigande matpriser och höjda räntor gett försämrade ekonomi i hushållen och det påverkar också efterfrågan på ekologiska livsmedel negativt, eftersom de ofta är dyrare. När konsumentmarknaden viker blir en följeffekt lägre merbetalning till producenterna, vilket har lett till minskad ekologisk produktion.

En uppdaterad prognos för ansökan om ersättningen för ekologisk produktion för stödår 2025–2027 har tagits fram. Inom ersättningen för ekologisk produktion har ansökt areal varit lägre än förväntat åren 2023 och 2024 för tre av de fyra enhetsbeloppen. Undantaget är enhetsbeloppet för frukt, nöt och bär där de årliga målen bedöms kunna uppnås även kommande år.

Jordbruksverket bedömer att en viss minskning av anslutningen kommer att ske även 2025 när det gäller spannmål och andra ettåriga grödor samt åkermark med djurersättning och att den minskande anslutningen sedan planar ut. När det gäller potatis, sockerbetor och grönsaker bedömer Jordbruksverket att den minskande anslutningen planar ut redan 2025.

De utbetalda ersättningsnivåerna, i svenska kronor, har under 2023 och 2024 varit cirka 20 procent högre än den ersättningsnivå som utbetalades genom landsbygdsprogrammet 2022. Ersättningen har också blivit enklare att ansöka om i och med att den nu är ettårig och finansieras genom pelare 1.

12.3 Förväntade effekter

Genom att sänka målvärdena till att motsvara förväntad efterfrågan på stödet och omfördela budgetmedel till andra ettåriga miljöersättningar kan behoven för miljön mötas på andra sätt. Jämfört med en situation där medel som avsatts för ekologisk produktion inte används på grund av svag efterfrågan uppnås därmed, totalt sett, en högre miljöleverans genom den strategiska planen. Det skapar även förbättrade möjligheter för att uppnå de krav som ställs på lägsta nivå på anslag för miljösystem enligt artikel 97 i förordning (EU) 2021/2115 än om avsatta medel inte kan användas.

De flesta gårdar med ekologisk produktion odlar vallgrödor i växtföljden. Vall är dock inte en godkänd gröda för ersättning för ekologisk produktion i Sverige, med undantag av djurgårdar som kan använda sådan areal som underlag för stöd till ekologisk djurhållning. Ekologiska producenter utanför kompensationsstödsområdet kommer, efter den föreslagna omfördelningen, kunna söka den nya vallerättningen. Detta bedöms förbättra de miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna för de ekoproducenter som verkar i de mer intensiva odlingsområdena, där också miljönyttan av ekologisk produktion bedöms störst.

Avsikten är att ändringarna ska tillämpas från och med den 1 januari 2026.

Ändringen vad gäller kopplingen till GAEC 8 ska gälla från och med den 1 januari 2025.

12.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför en sänkning av utfallsindikator O.8 som mäter antal hektar som omfattas av miljösystem. Det totala målvärdet för de olika ersättningsformerna för ekologisk produktion har sänkts med mellan 0 och 40 procent, jämfört med den tidigare prognosen om en fortsatt kontinuerlig tillväxt av

produktionsformen. De årliga värdena för räkenskapsår 2027 och 2028 sänks i motsvarande grad, liksom den tillhörande finansieringen.

Sänkningen innebär en påverkan på resultatindikatorerna R.14, R.19, R.21, R.24, R.29 och R.31. I flera av indikatorerna ingår även andra ersättningar. I indikatorerna R.14, R.19, R.21 och R.24 kompenseras sänkningen av målet för ekologisk produktion av att ersättning till vallodling införs och ingår i dessa fyra indikatorer. Trots sänkningen av målet för ekologisk produktion kommer därför målvärdet för R.14, R.19, R.21 och R.24 att öka. För de övriga resultatindikatorerna som ersättning för ekologisk produktion ingår i kommer målvärdena att sänkas. Störst påverkan blir det för R.29 där ersättning för ekologisk produktion är den enda ingående ersättningen.

Samtliga direktstöd ingår i indikatorerna R.4, R.6 och R.7. Ändringen avseende ekologisk produktion påverkar inte målvärdena för dessa indikatorer.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, men budgetmedel omfördelas från ersättning för ekologisk produktion till ersättning för vallodling och ersättning för vårbearbetning.

13. MELLANFÅNGVÅR – Ersättning för mellangröda för kolinlagring, fånggröda och vårbearbetning för minskat kväveläckage

13.1 Ändring

Utfallsmålen för O.8 för MELLANFÅNGVÅR3 (vårbearbetning), dvs. den målsatta arealen, ändras för räkenskapsåren 2027 och 2028, från 82 000 hektar respektive 83 000 hektar till 111 000 hektar respektive 123 000 hektar. Ändringen medför att budgeten för samtliga ersättningar inom ersättningen ökar på motsvarande sätt från ca 171 819 075 kronor till 176 628 976 kronor.

13.2 Skäl för ändring

Intresset för att söka ersättningen för vårbearbetning har varit högre än planerat under 2023 och 2024 och bedömningen är att intresset fortsatt kommer att vara högt. För 2024 har målvärdet överskridits med cirka 50 procent. Bedömningen är att ett skäl till det stora intresset är att ersättningen inför 2023 har flyttats till pelare 1 där den är ettårig, vilket skapar större flexibilitet för jordbrukaren. För att undvika låga ersättningsnivåer behöver medel tillföras interventionen och målvärdet öka. Efterfrågan på ersättningen varierar naturligt mellan åren med hänsyn till bland annat väderlek.

13.3 Förväntade effekter

Genom ändringen skapas bättre förutsättningar för att betala ut planerat enhetsbelopp till aktuella stödsökande, vilket skapar stabilitet för stödmottagarna.

Avsikten är att ändringarna ska tillämpas från och med den 1 januari 2026.

13.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför en höjning av utfallsindikator O.8 som mäter antal hektar som omfattas av miljösystem. Höjningen reflekterar det ytterligare antal hektar som ryms inom budgeten när medel tillförs till ersättningen för vårbearbetning.

Ersättningen bidrar till resultatindikatorerna R.19, R.21 och R.22. Dock förväntas målvärdena för resultatindikatorerna inte påverkas av den extra areal som tillkommer till ersättning för vårbearbetning.

Det beror på att den tillkommande arealen redan ingår i andra ersättningar som också bidrar till indikatorerna. Därför uteblir påverkan när hänsyn har tagits till dubbelräkning av areal.

Samtliga direktstöd ingår i indikatorerna R.4, R.6 och R.7. Ändringen avseende vårbearbetning påverkar inte målvärdena för dessa indikatorer.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, men budgetmedel omfördelas till ersättning för vårbearbetning från ersättning för ekologisk produktion.

14. VALLODLING – Ersättning för vallodling

14.1 Ändring

En ny ersättning införs enligt nedanstående.

• **VALLODLING – Ersättning för vallodling**

Interventionens kod (MS)	VALLODLING
Insatsens namn	Ersättning för vallodling
Typ av insats	Eco-scheme (31) - System för klimatet, miljön och djurskydd / Artikel 31.7 b – Kompensationsbetalning
Gemensam utfallsindikator	O.8. Antal hektar eller djurenheter som omfattas av miljösystem

1 Territoriellt tillämpningsområde och, i förekommande fall, regional dimension

Territoriellt tillämpningsområde: **Nationellt**

Kod	Beskrivning
SE	Sverige

Beskrivning av den territoriella omfattningen

Område 13 utanför området för kompensationsstödet

2 Relaterade specifika mål, övergripande mål och relevanta sektorsspecifika mål

Kod för SÄRSKILT GJP-MÅL + beskrivning	Rekommenderade särskilda GJP-mål för denna typ av insats visas i fetstil
SO4 Bidra till begränsning av och anpassning till klimattförändringarna, bland annat genom att minska växthusgasutsläppen och förbättra koldioxidbindningen samt främja hållbar energi	
SO5 Främja hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser såsom vatten, mark och luft, bland annat genom att minska behovet av kemikalier	
Kod för GJP-ÅTGÄRDSOMRÅDEN + beskrivning	
AOA-A begränsning av klimattförändringar, inbegripet att minska växthusgasutsläpp från jordbruket, samt bibehålla befintlig lagring av koldioxid och ökad koldioxidbindning	
AOA-C skydda eller förbättra vattenkvaliteten och minska trycket på vattenresurserna	

3 Behov som tillgodoses genom interventionen

Kod	Beskrivning	Prioritering på nivån för den strategiska GJP-planen	Behandlas i den strategiska GJP-planen
SO4BEHOV1	Lagra in kol och minska växthusgasavgång från organogena jordar	Hög	Delvis
SO5BEHOV1	Minska belastning på mark, luft och vatten	Hög	Delvis

4 Resultatindikator(er)

Kod för RESULTATINDIKATORER + beskrivning	Rekommenderade resultatindikatorer för de valda särskilda GJP-målen för denna insats visas i fetstil
R.14	Andel utnyttjad jordbruksareal under understödda åtaganden om att minska utsläpp, eller bibehålla eller öka lagring av koldioxid (inbegripet permanent gräsmark, permanenta grödor med permanent gräställe, jordbruksmark i våtmark och torvmark)
R.19	Andel utnyttjad jordbruksareal under understödda åtaganden gynnsamma för markvård för att förbättra markkvalitet och biota (till exempel minskad jordbearbetning, marktäckning med grödor och växelbruk, inbegripet med baljväxter)
R.21	Andel utnyttjad jordbruksareal under understödda åtaganden för kvaliteten på vattenförekomster
R.24	Andel utnyttjad jordbruksareal inom ramen för särskilda åtaganden som får stöd, vilka leder till en hållbar användning av bekämpningsmedel för att minska riskerna och effekterna avseende bekämpningsmedel, t.ex. läckage
R.4	Andel utnyttjad jordbruksareal som omfattas av inkomststöd och är underställd villkor
R.6	Procent ytterligare direktstöd per hektar för stödberättigade jordbruk som är mindre än genomsnittet (jämfört med genomsnittet)
R.7	Procent ytterligare stöd per hektar i områden med större behov (jämfört med genomsnittet)

5 Interventionens särskilda utformning eller krav samt villkor för stödberättigande

Beskrivning

Beskrivning och syfte

Det huvudsakliga syftet med ersättningen är att lagra in kol i åkermark och att därmed bidra till minskad klimatpåverkan samt att minska växtnärläcksage och restmängder av växtskyddsmedel från åkermark för att förbättra vattenkvaliteten i grund-, yt och kustvatten. Ett annat syfte är att förbättra markhälsan via odling av vall på åkermark.

En ökad andel odling av vall i jämförelse med växtföljder med bara ettåriga grödor kan som ett schablonvärde ge ökad kolinlagring med cirka 520 kg kol per hektar vall och år. I och med att växtligheten i en vall finns kvar året runt ger det en större tillförsel av organiskt material genom större mängder biomassa både ovan mark och från rötterna i jämförelse med ettåriga grödor.

Förutom bidraget till inlagring av kol i marken har tillförseln av organiskt material också positiv inverkan på markhälsa, markstruktur, vattenhållande förmåga och markbiodiversitet.

Vallväxterna tar upp kväve under hösten när risken för kväveutlakning annars är stor när marken är bar efter skörd av ettåriga grödor och även i viss utsträckning vid nysådd höstsäd. Genom att brytningen av vallen dvs. avdödningen av växtligheten i vallen kan ske först i oktober kan risken för kväveläckaget begränsas under höstens sista vallåret.

Användningen av ogräsmedel under tiden slåtter- och betesvallen används för produktion är i stort sett obefintlig. Statistikundersökning från 2021 visar att en procent av arealen slåtter- och betesvall behandlades med ogräsmedel till skillnad från spannmål där 80–90 procent av arealen i slåttbygd behandlades med ogräsmedel. Behandling med svampmedel och insektsmedel förekommer inte i vallodling.

Fosforförluster till vatten begränsas också av att det finns vallväxter på marken under känsliga perioder som minskar ytvattenavrinning och erosion till vattendrag och sjöar.

Tillåtna kombinationer av areal- och djurbaserade ersättningar regleras i nationell författning.

Bidrag till de särskilda målen

Särskilt mål 4 - Bidra till begränsning av och anpassning till klimatförändringarna, bland annat genom att minska växthusgasutsläppen och förbättra koldioxidbindningen samt främja hållbar energi

Potentialen att lagra in kol i biomassa och i marken behöver nyttjas och det finns en potential att genom odling av vall öka kolinlagringen i jordbruksmarken och därmed bidra till minskade eller negativa utsläpp av växthusgaser enligt särskilt mål 4. Utöver kolinlagring kan även denna åtgärd bidra till bättre bördighet och markstruktur.

Särskilt mål 5 - Främja hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser såsom vatten, mark och luft, bland annat genom att minska behovet av kemikalier

Det finns behov av att fortsätta och stärka arbetet med att minska växtnärläckaget till vatten på ett sätt som samverkar med behovet av ökad konkurrenskraft inom jordbrukssektorn. Behoven framgår av bland annat ramdirektivet för vatten och av det nationella miljökvalitetsmålet om minskad övergödning i vatten. Vallodling bidrar på ett effektivt sätt till att minska kväveläckage och erosion av fosfor i enlighet med särskilt mål 5. Vallodling minskar riskerna för läckage av växtskyddsmedel genom att växtskyddsmedel i stort sett inte används under tiden för produktion.

Beskrivning av åtaganden för miljösystem

Skötselvillkor

- Ersättningen betalas ut till vallodling med huvudgrödorna slättervall, betesvall och frövall. Vall definieras genom nationell författning.
- Vallodlingen ska vara anlagd så att det finns en etablerad växtlighet senast vid växtsäsongens början under stöddåret.
- Vallen ska skördas eller betas minst en gång och senast det datum då vallen får brytas. Betet ska motsvara en vallskörd. Skörden ska avlägsnas.
- Vallen får brytas genom kemisk avdödning eller mekanisk bearbetning tidigast den 10 oktober. I Blekinge, Skåne och Hallands län får vallen brytas genom kemisk avdödning eller mekanisk bearbetning tidigast den 20 oktober.

Fastställ stödberättigade mottagare och i förekommande fall särskilda kriterier för stödberättigande i förhållande till stödmottagaren, området och, i förekommande fall, andra relevanta skyldigheter.

Villkor för stödberättigande

Följande gäller för att sökanden och marken ska vara berättigad till stöd:

- Jordbrukaren har tillgång till marken.
- Den som söker ersättningen är aktiv jordbrukare.
- Marken är ägoslag åkermark eller ägoslag permanent gräsmark avseende åkermark. Åkermark med permanenta grödor ger inte rätt till ersättning.
- Åkermarken ska finnas inom område 13 utan kompensationsstöd. Stödområdena definieras i den nationella förordningen (2022:1826) om EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

6 Identifiering av relevanta grundfaktorer

(relevant god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, föreskrivna verksamhetskrav och andra obligatoriska krav som fastställs i nationell lagstiftning och unionslagstiftning), i tillämpliga fall, en

beskrivning av de specifika relevanta skyldigheterna enligt de föreskrivna verksamhetskraven och förklaring av hur åtagandet går utöver de obligatoriska kraven (i enlighet med artiklarna 28.5, 70.3 och 72.5).

Förteckning över relevanta villkor för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden samt föreskrivna verksamhetskrav.

<u>Kod</u>	<u>Beskrivning</u>
<u>GAEC 05</u>	<u>Jordbearbetning för att minska risken för markförsämring och erosion, även med beaktande av sluttningar</u>
<u>GAEC06</u>	<u>Tillräcklig marktäckning för att undvika barmark under de mest sårbara perioderna.</u>
<u>GAEC07</u>	<u>Växselbruk på åkermark förutom grödor som odlas under vatten.</u>
<u>SMR02</u>	<u>Rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket: artiklarna 4 och 5.</u>

Förteckning över relevanta obligatoriska nationella normer

- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.
- Förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket

Koppling mellan god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, föreskrivna verksamhetskrav och nationella normer och miljösystemet (förklara hur miljösystemet går utöver referensscenariot, särskilt för föreskrivna verksamhetskrav och nationella normer).

Baseline i denna ersättning är att jordbrukaren uppfyller relevanta grundvillkor, skötselkraven inom gårdsstödet och annan relevant nationell lagstiftning.

GAEC 5 marktäckning på sluttande åkermark. GAEC 5 innebär krav på åtgärder för att förebygga erosion och bidrar till att bevara markens produktionsförmåga och minska riskerna för förluster av näringsämnen. Kravet innebär att marken ska vara bevuxen eller med stubb under höst och vinter och gäller all åkermark som lutar mer än 15 procent och ligger i anslutning till en sjö, ett vattendrag eller havet. Det finns inga krav i GAEC 5 om att marken ska vara bevuxen med vall. Jordbrukaren kan använda andra grödor för att klara kravet på bevuxen mark. Det innebär att ersättningen för vallodling går utöver baseline.

GAEC 6 marktäckning efter skörd. GAEC 6 innebär krav på att en viss andel åkermarken ska vara bevuxen under hösten eller lämnas obearbetad efter skörd (stubb). Andelen åkermark varierar beroende på område i landet. Det finns inga krav i GAEC 6 om att marken ska vara bevuxen med vall. Jordbrukaren kan använda andra grödor för att klara kravet på den angivna andelen bevuxen mark. Det innebär att ersättningen för vallodling går utöver baseline.

GAEC 7 Växselbruk på åkermark förutom grödor som odlas under vatten. Grödtype mellan vall och övriga grödor i växtföljden räknas som grödtype. Det innebär att ersättningen för vallodling går utöver baseline.

SMR 2. Artikel 4 och 5 i rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket. I bilaga 3 i direktivet anges vilka åtgärder som ska ingå i åtgärdsprogram enligt artikel 5.4 a i direktivet. Dessutom gäller att åtgärder som medlemsländerna angett i sina riktlinjer för god jordbrukssed ska ingå i åtgärdsprogrammen om detta inte är överflödigt på grund av åtgärderna i bilaga 3. Dessa åtgärdsprogram framgår av förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket och Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket, vad avser växtnäring. I ovan nämnda förordning och i föreskrift finns krav på jordbruksföretag med mer än 5 hektar åkermark ska ha höst- och vinterbevuxen mark på minst 60 procent av åkermarken i Blekinge, Skåne och Hallands län. För Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Västra Götalands län ska andelen vara minst 50 procent. Till höst- och vinterbevuxen mark räknas enligt föreskriften vall, höstsådda grödor, olika typer av betor, fleråriga frukt- och bärödlings, energiskog, fånggrödor samt obearbetad stubb efter spannmål och oljeväxter. Det finns inte något krav på att jordbrukarna ska odla vall för att uppnå andelen höst- och vinterbevuxen mark utan jordbrukaren kan använda de andra tillvägagångssätten för att klara kravet på den angivna andelen bevuxen mark. Det innebär att ersättningen för vallodling går utöver baseline.

7 Stödintervall och stödbelopp

Beskrivning

Ersättning betalas ut i form av enhetskostnad som kan variera mellan år beroende på växelkurs och anslutning.

Planerat enhetsbelopp

54 euro per hektar.

Övre och nedre variation av enhetsbelopp

49–59 euro per hektar.

Det lägsta beloppet i intervallet är satt till 90 procent av den indikativa stödnivån och den övre gränsen i intervallet det högsta är satt till 110 procent av den. Intervallet är valt för att ge stödsökanden rimliga planeringsförutsättningar samtidigt som förutsättningar skapas för att hantera obalanser i anslutningen i förhållande till indikativ stödbudget.

Maximal ersättningsnivå enligt kalkyl

100 euro per hektar.

Professional Management AB, som är ett oberoende organ, har bekräftat att kalkylerna är baserade på senast tillgängliga data, noggranna analyser och med erforderlig insikt i faktiska förhållanden och att beräkningarna därmed är adekvata och riktiga. Intyg om granskning av kalkyler finns med som en bilaga till den strategiska planen med lokal referens dnr 3.1.17-04698/2024.

8 Ytterligare frågor/uppgifter som är specifika för interventionstypen

Ej tillämpligt.

9 Efterlevnad av WTO:s krav

”Green Box”.

Punkt 12 i bilaga 2 till WTO-avtalet.

Förklaring av hur interventionen följer relevanta bestämmelser i bilaga 2 till WTO-avtalet om jordbruk så som de anges i artikel 10 i denna förordning och bilaga II till denna förordning (gröna boxen).

Ersättningen för vallodling lever upp till de generella bestämmelserna i punkt 1 i WTO:s gröna box, eftersom det ges genom ett offentligt finansierat program, inte involverar några överföringar från konsumenter och inte bidrar till att ge prisstöd till producenter. Stödet är också förenligt med de stödspecifika bestämmelserna i punkt 12 i WTO:s gröna box, eftersom det utgör en del av ett tydligt definierat statligt miljöprogram och förutsätter att vissa specifika villkor i programmet ska uppfyllas rörande produktionsmetoder och insatsvaror bland annat. Dessutom överskrider inte stödutbetalningarna de extra kostnader eller inkomstförluster som är associerade med att leva upp till villkoren för stödet.

12 Planerade enhetsbelopp – finansieringsöversikt med output

Planerat enhetsbelopp	Räkenskapsår	2024	2025	2026	2027	2028	Totalt 2024–2828
	Kalenderår	2023	2024	2025	2026	2027	Totalt 2023–2027
VALLODLING	Planerat enhetsbelopp (euro)				54	54	
	Lägsta belopp för planerat enhetsbelopp (euro)				49	49	
	Högsta belopp för planerat enhetsbelopp (euro)				59	59	
	O.8 (enhet: hektar)				290 000	290 000	
	Planerat output*planerat enhetsbelopp				15 660 000	15 660 000	31 320 000
TOTALT	O.8 (enhet: hektar)				290 000	290 000	Summa: 580 000 Högst: 290 000
	Årligt vägledande ekonomiskt anslag (unionsbidrag i euro)				15 660 000	15 660 000	31 320 000

14.2 Skäl för ändring

En ny ersättning för vallodling införs från och med 2026.

Vallen är en värdefull gröda för kolinlagring och för att minska växtnärläckaget särskilt i mer intensivt odlade områden. Trenden för areal med produktionsvall utanför kompensationsstödsområdet är något sjunkande på längre sikt och det är viktigt att arealen inte minskar ytterligare i detta område. Syftet med stödet är att ge incitament för vallodling för att, i första hand, bidra till kolinlagring och minskat växtnärläckage.

Flerårig vallodling har flera positiva miljöeffekter i jämförelse med odling av ettåriga grödor som till exempel spannmål. Växtligheten på åkermarken finns kvar året runt och det byggs upp en betydande rotmassa vid flerårig vallodling. Det gör att växtnärlöslusterna begränsas. Vallväxterna kan ta upp kväve under hösten när risken för kväveutlakning annars är stor när marken är bar efter skörden av en ettårig gröda. Fosforförluster till vatten, som uppstår via ytavrinning och erosion, begränsas också av att det finns en växtlighet på marken under känsliga perioder. I och med att vallen är flerårig och att marken inte bearbetas under flera år ger det en större tillförsel till det organiska materialet i marken i jämförelse med en ettårig gröda.

Förutom bidraget till inlagring av kol i marken har mängden organiskt material också, som en sekundär effekt, positiv inverkan på markhälsa, markstruktur, vattenhållande förmåga och markbiodiversitet.

Vallodling har alltså flera positiva effekter när det gäller markvård i förhållande till ettåriga spannmålsgrödor.

I Sverige är det en stor skillnad i användning av växtskyddsmedel vid produktion av vall i jämförelse med produktion av de flesta andra grödor. Vid odling av slåtter- och betesvall behandlas under tiden för produktion en mycket liten andel av arealen med ogräsmiddel. Svamp- och insektsmedel används inte alls.

Åtgärden föreslogs av den svenska offentliga utredningen Klimatpolitiska vägvalsutredningen i betänkandet Vägen till en klimatpositiv framtid (SOU 2020:4) och en liknande intervention fanns i landsbygdsprogrammet 2014–2022. Stödet kan också bidra till att jordbrukare som inte längre söker stöd för ekologisk produktion får incitament att bibehålla flerårig vall i växtföljden trots att de lämnat produktionsformen.

14.3 Förväntade effekter

Ersättningen förväntas bidra till att trenden med den långsamt minskande arealen produktionsvall bromsas och att den lokalt kan öka.

Vidare förväntas en viss förskjutning av tidpunkten för vallbrott från sommaren till oktober för befintliga vallar, vilket bidrar till minskat växtnäringsläckage jämfört med om vallbrott sker i juli eller i början av augusti.

Genom att ersättningen stärker förutsättningarna för att bedriva en hållbar vallbaserad animalieproduktion förbättras också förutsättningarna för att på sikt nå målen för förordning (EU) 2024/1991. Det finns i många fall ett nära samband mellan vallbaserad animalieproduktion och skötseln av naturbetesmarker i Sverige, som innebär att ersättningen kan underlätta för uppfyllandet av mål för biologisk mångfald.

Avsikten är att ersättningen ska införas från och med den 1 januari 2026.

14.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Den nya ersättningen för vallodling ingår i utfallsindikator O.8 som mäter antal hektar som omfattas av miljösystem.

Den tillkommande areal som införandet av den nya ersättningen innebär medför en höjning av målvärdena för resultatindikatorerna R.14, R.19, R.21 och R.24. I dessa indikatorer ingår även andra ersättningar. Efter att hänsyn har tagits till dubbelräkning och förändringar i andra ersättningar som ingår i indikatorerna kommer höjningen av målvärdet i antal hektar att vara mindre för R.21 än för övriga indikatorer.

Samtliga direktstöd ingår i indikatorerna R.4, R.6 och R.7. Införandet av ersättning för vallodling påverkar inte målvärdena för dessa indikatorer.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, men budgetmedel omfördelas till ersättning för vallodling från ersättning för ekologisk produktion.

15. BETE – Ersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar, inklusive komplement

15.1 Ändring

Ersättningsnivåerna för BETE2, 3, 4 och 11 ändras enligt nedanstående tabell.

	Tidigare ersättningsnivå (kr/ha)	Ny ersättningsnivå (kr/ha)
BETE2 (betesmark med särskild skötsel)	3 950	4 100
BETE3 (slätteräng med särskild skötsel)	5 500	7 000
BETE4 (alvarbete)	1 400	1 800
BETE11 (svårtillgängliga platser)	1 000	2 000

Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8. Utfallsmålet, O.14, för slätterängar med särskild skötsel ökar från 6 100, 6 000 respektive 5 900 hektar för räkenskapsåren 2026–2028 till 6 700 hektar varje år, se även avsnitt 6.

15.2 Skäl för ändring

Den nedåtgående trenden för antalet företag som håller nötkreatur riskerar att påverka utvecklingen av betesmarkerna negativt. Särskilt angeläget är det att bibehålla och öka intresset för att sköta betesmarker med höga natur- och kulturvärden, vilket krävs om det slutliga målet för betesmarker med särskilda värden ska nås. Genom att höja ersättningsnivåerna ökar möjligheterna att behålla lönsamheten i betesbaserade lantbruksföretag och skapa incitament för dessa företag att öka arealerna på sikt. De genomsnittliga kostnaderna för att sköta markerna har också ökat sedan kalkylerna för skötsel av markklasser och komplement togs fram under perioden 2020–2021.

Enligt regeringens förslag har budgeten under 2024 ökat budgeten för det nationella stödet för restaurering av betesmarker och slätterängar som på sikt förväntas skapa förutsättningar för att öka arealen, särskilt vad gäller slätterängar. En höjning av stödet till skötsel av slätterängar är angelägen för att skapa incitament för föreslaget höjt målvärde.

En utjämning mellan olika delar av stödet i fråga om ersättningsnivå i förhållande till det kalkylutrymme som finns är motiverad. Därför höjs stödnivån i ersättningen för alvarbete och komplementet svårtillgänglig plats som båda har haft en relativt låg ersättningsnivå sett till merkostnaderna. Ökade stödnivåer skapar incitament för jordbrukare med de särpräglade alvarmarkerna att fortsätta sin betesdrift på dessa, och med höjd ersättning för svårtillgänglig plats ökar möjligheten att bedriva betesbaserad skötsel i väglöst land och på öar.

15.3 Förväntade effekter

Ändringarna förväntas medföra förbättrade möjligheter till måluppfyllelse för ersättningarna till betesmarker med särskild skötsel, alvarbete och komplementet svårtillgänglig plats. Genom höjningen av komplementet svårtillgänglig plats ökar också förutsättningarna för minst bibehållen areal av stöd till betesmarker med allmänna värden, mosaikbete, skogsbete och bete på gräsfattig mark. För slätterängar förväntas förändringarna medföra att ersättning ansöks om för en större areal.

15.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför en höjning av utfallsindikator O.14 som mäter antal hektar som omfattas av miljö- eller klimatrelaterade åtaganden utöver de obligatoriska kraven. Det totala målet för anslutningen till ersättning för skötsel av slätterängar med särskilda värden (BETE3) höjs med 400 hektar och de årliga målen för perioden 2026–2028 höjs.

Ändringen är en marginell höjning sett till att ersättningen för skötsel av betesmarker och slätterängar som helhet omfattar drygt 400 000 hektar. Därför görs ingen justering av målvärdena för de resultatindikatorer som ersättningen ingår i med anledning av de höjda målen för skötsel av slätterängar. De berörda resultatindikatorerna är R.31 och R.33.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, men budgeten avseende ersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar ökar genom omfördelning från andra stöd inom pelare 2.

16. HOTRAS – Ersättning för hotade husdjursraser

16.1 Ändring

Ersättningsnivån för HOTRAS3 (fjäderfä) höjs från 1 000 kronor per genbank och år till 2 000 kronor per genbank och år. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8, se även avsnitt 6.

16.2 Skäl för ändring

Måluppfyllelsen för ersättning hotade husdjursraser för fjäderfä är för 2024 endast 44 procent. En höjning av ersättningsnivån kan höja attraktiviteten till att söka ersättningen och på så sätt bidra till en bättre måluppfyllelse. I dag bedöms ersättningsnivån vara för låg i förhållande till det extra arbete som

krävs i form av ansökan och eventuella kontroller. En höjning av ersättningsnivån bedöms mot denna bakgrund som en lämplig åtgärd.

16.3 Förväntade effekter

Intresset för att söka ersättningen för hotade fjäderfäraser förväntas öka och förutsättningarna för att nå målet förbättras.

16.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Mål, indikatorer och den övergripande finansieringsplan påverkas inte, men budgeten för ersättning för hotade husdjursraser ökar genom omfördelning från andra stöd inom pelare 2.

17. VÅTMARK – Ersättning för skötsel av våtmarker och dammar

17.1 Ändring

Text relaterat till grundvillkoret för miljöyta tas bort.

Ersättningsnivån för VÅTMARK 2 och 3 höjs med 1 000 kronor per hektar, till 2 000 respektive 4 000 kronor per hektar. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna som beskrivs i avsnitt 7 och 8.

17.2 Skäl för ändring

Texten justeras mot bakgrund av att GAEC 8 ändrats i förordning (EU) 2021/2115.

En höjd ersättningsnivå för mark kan skapa motivation för jordbrukare att öka nyinvesteringarna i våtmarker, som har låg måluppfyllelse. Det bidrar också till högre kostnadstäckning för de jordbrukare som redan har anlagt våtmarker och som har påverkats av de ökade omkostnader som inflationen har åsamkat.

17.3 Förväntade effekter

Den höjda ersättningsnivån kan komma att påverka intresset för stöden på längre sikt.

17.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Mål, indikatorer och den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, men budgeten för ersättning för skötsel av våtmarker och dammar ökar genom omfördelning från andra stöd inom pelare 2.

18. ZON – Ersättning för skyddszoner mot vattenområden och anpassade skyddszoner

18.1 Ändring

Text relaterat till grundvillkoret för miljöyta tas bort.

Ersättningsnivån för ZON1 höjs från 3 000 kronor per hektar, till 4 000 kronor per hektar. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna som beskrivs i avsnitt 7 och 8. Den beräknade maximala ersättningsnivån enligt kalkyl har reviderats för både ZON1 (till 6 722 kronor per hektar) och ZON2 (till 19 698 kronor per hektar) och ett nytt granskningsintyg för dessa beräkningar har angivits i den strategiska planen, se även avsnitt 6.

18.2 Skäl för ändring

Ändringen av koppling mellan god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, föreskrivna verksamhetskrav och nationella normer och interventionen sammanhänger med att förordning (EU) 2021/2115 har ändrats.

Erfarenheten från de första årens genomförande är att det varit svårt att motivera jordbrukare att anlägga skyddszoner mot vattendrag i tillräcklig omfattning. En lång rad marknadsföringsinsatser har därför gjorts inför ansökningsperioden 2025. En höjd ersättningsnivån för skyddszoner mot vattendrag syftar också till att öka intresset för att anlägga sådana skyddszoner. Det bidrar också till högre kostnads-täckning för de jordbrukare som redan har anlagt sådana zoner och som därmed redan påverkats av de ökade omkostnader till följd av inflationen. Den höjda nivån kan bidra till ett ökat intresse för att behålla zonerna under den kommande perioden.

Den tidigare svenska regeringen hade höga förväntningar på att de förenklingar och den höjning av ersättningsnivån för anpassade skyddszoner (+333 procent) som genomfördes vid övergången från Sveriges landsbygdsprogram till den strategiska planen 2023 skulle öka anslutningen till stödformen i motsvarande grad. Det kan nu konstateras att det finns andra hinder som medför att anslutningen till stödet varit väsentligt lägre än målvärdet och att målsättningen därmed fastställts mot bakgrund av felaktiga antaganden om lantbrukarnas intresse för åtgärden. Särskilda marknadsföringsinsatser har genomförts och inför 2025 har vissa förenklingar för den som ansöker om ersättningen genomförts. Trots de insatser som vidtagits och den förändring avseende åtagandeperiodens längd som införs, gör regeringen bedömningen att målvärdet bör sänkas.

18.3 Förväntade effekter

Den höjda ersättningsnivån kan komma att påverka intresset för att söka stöd för skyddszoner mot vattendrag på ett positivt sätt och förutsättningarna för att nå målet förbättras. Intresset för både ZON1 och ZON2 påverkas också i positiv riktning av de ändringar som framgår av avsnitt 6, ovan, men det bedöms inte ha någon avgörande påverkan för måluppfyllelsen. Det har även gjorts insatser för att

marknadsföra ersättningen för skyddszoner, tillsammans med införandet av kortare kontraktstider, därmed finns en förväntan om tillkommande arealer.

De företag som har helt nyanlagda skyddszoner mot vattendrag 2026 och 2027, dvs. de som kan komma i fråga för en förkortad åtagandeperiod, beräknas omfatta cirka 1 000 hektar. Utan den höjda ersättningsnivån förutses att intresset för att anlägga blommande fältkanter med den nya ersättningen BLOM, som bedöms kunna ske på samma typ av mark, vara större än för nyanslutning till ersättningen för skyddszoner mot vattendrag.

18.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Målen för anslutningen till anpassade skyddszoner sänks med 1 500 hektar per år. Detta innebär motsvarande sänkning av utfallsindikator O.14 som mäter antal hektar som omfattas av miljö- eller klimatrelaterade åtaganden utöver de obligatoriska kraven.

Ersättning för skyddszoner ingår i resultatindikator R.21 tillsammans med flera andra ersättningar. Målvärdet för R.21 kommer att höjas då antalet tillkommande hektar på grund av den nya ersättningen för vallodling, som också ingår i R.21, kompenserar för sänkta målvärden i andra ersättningar som ingår i indikatorn.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, men budgeten för ersättning till skyddszoner mot vattenområden och anpassade skyddszoner minskar och omfördelas till andra stöd inom pelare 2.

19. LFA – Kompensationsstöd

19.1 Ändring

Kompensationsstödet ändras dels för jordbrukare i område 1–11 för mark som brukas på öar utan broförbindelse, förutom Gotlands huvudö, dels för typgård 3 i område 6–12. Båda dessa områden får en högre ersättningsnivå enligt nedanstående tabell. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7.

7 Stödform och stödnivå/belopp/beräkningsmetoder

Ersättningsnivå kronor per hektar

För bergsområden

		Jordbrukstyp					
Område	<u>Ersättningsnivå för öar utan broförbindelse</u>	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4	Typ 5	Typ 6
1		7 000	3 600	1 400	1 900	400	0
	<u>X</u>	<u>8 100</u>	<u>4 200</u>	<u>1 640</u>	<u>2 500</u>	<u>400</u>	<u>0</u>
2		4 700	3 100	1 500	1 900	300	0
	<u>X</u>	<u>5 800</u>	<u>3 700</u>	<u>1 740</u>	<u>2 500</u>	<u>300</u>	<u>0</u>
3		3 900	2 900	1 200	1 900	300	0
	<u>X</u>	<u>5 000</u>	<u>3 500</u>	<u>1 440</u>	<u>2 500</u>	<u>300</u>	<u>0</u>
4		3 300	2 400	1 100	1 900	0	0
	X	4 400	3 000	1 340	2 500	0	0
5		3 200	1 800	700	1 900	0	0
	X	4 300	2 400	940	2 500	0	0

För områden med naturliga begränsningar

		Jordbrukstyp					
Område	<u>Ersättningsnivå för öar utan broförbindelse</u>	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4	Typ 5	Typ 6
6		2 100	1 400	570 400	800	0	0
	<u>X</u>	<u>3 200</u>	<u>2 000</u>	<u>810</u>	<u>1 400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
7		1 600	1 000	570 250	800	0	0
	<u>X</u>	<u>2 700</u>	<u>1 600</u>	<u>810</u>	<u>1 400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
8		1 300	900	570 300	800	0	0
	<u>X</u>	<u>2 400</u>	<u>1 500</u>	<u>810</u>	<u>1 400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
9		1 000	800	540 0	800	0	0
	<u>X</u>	<u>2 100</u>	<u>1 400</u>	<u>540</u>	<u>1 400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
10		800	800	490 0	800	0	0
	<u>X</u>	<u>1 900</u>	<u>1 400</u>	<u>490</u>	<u>1 400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

För områden med särskilda begränsningar

		Jordbrukstyp					
Område	<u>Ersättningsnivå för öar utan broförbindelse</u>	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4	Typ 5	Typ 6
11		1 300	1 000	380	800	0	0
	<u>X</u>	<u>2 400</u>	<u>1 600</u>	<u>380</u>	<u>1 400</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
12		1 900	1 100	400	800	0	0

19.2 Skäl för ändring

Syftet med kompensationsstödet är att främja fortsatt användning av jordbruksmark, bidra till att bevara landsbygden och till att bevara och främja hållbara jordbrukssystem. Genom att kompensera jordbrukare för hela eller delar av de merkostnader och inkomstbortfall som är relaterade till begränsningarna för jordbruksproduktionen i det berörda området.

Att bedriva jordbruksverksamhet på öar utan broförbindelse kan ses som en allvarlig varaktig begränsning innebärande stor påverkan på möjligheten för produktion. Produktion på öar utan broförbindelse kan medföra högre kostnader för bland annat arbetstid vid transporter och tillsyn samt behov av särskild utrustning. Tidigare har inte jordbruksverksamheter kompenserats för sådana merkostnader i jämförelse med stöd relaterat till kompensation vid produktion som sker inom samma område på fast land och på öar med fast broförbindelse. Ersättningsnivåerna ska därför differentieras inom kompensationsstödsområden mellan arealer på fastland och på öar utan broförbindelse inom samma kompensationsstödsområde för att säkerställa fortsatt jordbruksverksamhet på öar utan broförbindelse. Detta gäller för öar utan fast broförbindelse inom stödområde 1–11, exklusive Gotlands huvudö. Då Gotland är en stor ö med väl utbyggd service har bedömningen gjorts att huvudön inte påverkas av särskilda svårigheter. I kalkylerna för kompensationsstödet beräknas produktionsnackdelar för olika jordbrukstyper jämfört med ett område som inte påverkas av naturliga begränsningar. Höjningen sker inom befintligt kalkylutrymme.

En uppjustering av ersättningsnivåerna har även skett för typgård 3, område 6–12. Det finns skäl för att ytterligare kompensera för de beräknade kostnadsnackdelar som det innebär att bedriva produktion enligt typgård 3. Höjningen sker inom ramen för befintligt kalkylutrymme. Syftet är att beakta de förändrade förutsättningar som sker för vallodling utanför stödområdena genom införandet av ersättning för vallodling och samtidigt öka måluppfyllelsen. Genom att justera ersättningsnivån till typgård 3 blir förutsättningarna att bedriva denna typ av produktion mer lika med förutsättningarna utanför kompensationsstödsområdet.

19.3 Förväntade effekter

Effekterna är att förutsättningarna för produktion förbättras för lantbruk på öar samt för typgård 3 i område 6–12.

19.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringstabell

Mål och indikatorer påverkas inte. Budgeten för kompensationsstödet påverkas inte eftersom höjningen av föreslagna ersättningsnivåer ryms inom befintlig budget.

20. INVBEVATTN – Investeringsstöd för bevattningsdammar

20.1 Ändring

Stödnivån för investeringsstödet för bevattningsdammar höjs från 30 till 40 procent samt att högsta stödbelopp höjs från 750 000 kronor till 1 600 000 kronor per damm och enhetsbeloppet ses över. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8.

20.2 Skäl för ändring

Efterfrågan på stöd till bevattningsdammar är inte i den omfattning som planerats. Fram till den 16 oktober 2024 hade stöd som motsvarar 5 procent av budgeten beviljats och inget stöd hade utbetalats. Efter en genomförd översyn av stödet kan det konstateras ett behov av att höja stödnivån för att öka intresset för stödet.

Erfarenheter från de inledande åren av den strategiska planen är att stöd söks för större bevattningsdammar än vad som förutsågs vid framtagande av den första strategiska planen samt att de senaste årens prisökningar har medfört att anläggningsutgifterna blivit betydligt högre än vad som förutsågs. Ett höjt takbelopp behövs för att effekten av en högre stödnivå ska få genomslag.

Enhetsbeloppet ska höjas mot bakgrund av dessa ändringar.

Ersättningen var helt ny 2023, vilket innebar svårigheter att utforma lämpliga stödvillkor samt att göra en korrekt prognos för målvärdet. Det har saknats historiska data vad gäller genomsnittliga utgifter eller intresset för att anlägga bevattningsdammar. Miljöprövningen tar också tid. Urvalskriterierna för stödet har setts över och insatser för att marknadsföra och förenkla stödet har vidtagits. En utlysning inom stöd till samarbete i den strategiska planen publicerades den 21 november 2024 med syfte att ta fram och genomföra ett koncept för att i samverkan ta fram underlag som kan användas vid ansökningar om uttag av vatten för bevattning. Trots de föreslagna förbättringarna för stödmottagarna bör de årliga målvärdena 2025–2029 samt det totala målvärdet mot bakgrund av gjorda iakttagelser sänkas.

20.3 Förväntade effekter

Genom ändringen förväntas intresset för att anlägga bevattningsdammar öka, vilket förbättrar möjligheten till måluppfyllelse. Genom att anlägga bevattningsdammar magasineras det överskottsvatten som tillförs genom regn under vinterhalvåret, vilket i första hand minskar sårbarheten i livsmedelsproduktionen genom klimatanpassning.

20.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför ett sänkt utfallsmål. Ett höjt enhetsbelopp medför att färre investeringar ryms inom budgeten. Utfallsindikatorn O.20, som mäter antal investeringar, sänks i relation till enhetsbeloppets höjning från 300 till 210 investeringar.

Stöd till bevattningsdammar bidrar med antal investeringar till täljaren i två resultatindikatorer, R.16 och R.9. Dessa värden står i direkt proportion till utfallsindikatorn, vilket innebär en sänkning i samma omfattning som för O.20. Det bör noteras att flera andra stöd, som också omfattas av denna planändring, bidrar till dessa två resultatindikatorer. Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, och inte heller budgeten för investeringsstöd för bevattningsdammar.

21. INVKALK – Investeringsstöd för täckdikning med kalkfilter

21.1 Ändring

Det tidigare namnet Investeringsstöd för kalkfilterdiken byter namn till Investeringsstöd för täckdikning med kalkfilter. Därtill höjs stödnivån från 50 till 60 procent och enhetsbeloppet ses över. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8.

21.2 Skäl för ändring

Kalkfilterdiken är dyrare att anlägga än täckdiken utan kalk, vilket motiverar en högre stödnivå än vad som gäller för de senare investeringarna inom investeringsstödet för konkurrenskraft (INVKON). Därför bör stödnivån höjas till 60 procent och enhetsbeloppet justeras. Kostnaden för räntor, den inblandade kalken och för arbetet i övrigt är högre än vad som förutsågs vid den strategiska planens framtagande, vilket påverkar planerat enhetsbelopp ytterligare. De ökade kostnaderna kunde inte förutspås vid tidpunkten för framtagande av underlagen till den ursprungliga strategiska planen.

Flera faktorer har påverkat intresset för stödet negativt de inledande åren. Insatser för att marknadsföra och förenkla stödet och ansökningsprocessen har gjorts. Det nya namnet ökar tydligheten för lantbrukarna.

21.3 Förväntade effekter

Bedömningen är att föreslagen förändring innebär förbättringar för stödmottagarna och medför förbättrade möjligheter att nå målet.

21.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför en justering av utfallsindikator O.20 samt resultatindikator R.26. Höjningen av enhetsbeloppet täcks i stor del av budgettillskott, men vissa justeringar är ändå nödvändiga.

Utfallsindikator O.20, som mäter antal investeringar, minskar från 105 till 95 investeringar. Sänkningen görs utifrån att det höjda enhetsbeloppet ska rymmas inom budgeten. Stödet bidrar också med antal investeringar till R.26, men här görs också en justering för dubbelräkning, vilket leder till en sänkning från 94 till 85 investeringar. Det bör noteras att flera andra stöd, som också omfattas av denna planändring, bidrar till denna resultatindikator, vilket påverkar indikatorns sammanlagda målvärde.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, men budgeten för investeringsstöd för täckdikning med kalkfilterdike ökar genom omfördelning från andra stöd inom pelare 2.

22. INVKONK – Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft

22.1 Ändring

Stödnivån och takbeloppen för olika delar av Investeringsstödet för konkurrenskraft ändras enligt tabellen nedan och enhetsbeloppen ses över och justeras. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av ändringarna angivna i avsnitt 7 och 8. Den totala budgeten har ökat för INVKONK.

Stödintervall på mottagarnivå

Typ av investering eller sökande	Stödnivå
Jordbrukare eller företagare inom trädgårdsnäringen som är högst 40 år den dag då ansökan om stöd lämnas in	40 %
Jordbrukare eller företagare inom trädgårdsnäringen som är äldre än 40 år den dag då ansökan om stöd lämnas in	30 %
Täckdiken och energiskog	30 %
Ammoniakreducering	50 80 %
Rennäring	40 %

Stödtak

Region	Stödtak*
INVKONK1–3 samt 5–7 Södra Sverige	2 400 000 SEK
INVKONK1–3 samt 5–7 Norra Sverige	3 500 000 SEK

INVKONK7 Ammoniakreducering	+ 500 800 000 SEK**
INVKONK4 Södra Sverige	2 400 000 SEK
INVKONK4 Norra Sverige	3 500 000 SEK

** En stödmottagare kan få ett utökat stödtak med ~~500 800~~ 000 kr på investeringar som avser ammoniakreducering.

Inom (INVKONK7) kommer några av investeringstyperna att tas bort för att i stället vara sökbara inom det nationella stödet för minskade utsläpp av ammoniak och andra kväveföreningar (Kväveklivet).

22.2 Skäl för ändring

Medel har tillförts interventionen. Det är angeläget att investeringar i byggnader, utrustning och ny teknik som moderniserar sektorn kan genomföras och bidrar till ökad konkurrenskraft. Baserat på de inledande årens erfarenheter samt inventering av det regionala behovet förutses ett fortsatt stort intresse för att söka dessa stöd. Det har också konstaterats att kostnadsökningarna för investeringar i stallbyggnader m.m. har varit betydande, såväl för varor och tjänster som räntor, vilket har ökat behovet av att justera enhetsbeloppen. Exempelvis under 2022 var den genomsnittliga kostnadsökningen cirka 15 procent enligt Statistiska centralbyråns byggkostnadsindex. Det var inte möjligt att förutspå den höga inflationen och dessa kostnadsökningar. Utöver att mer medel tillförs (INVKONK1), som avser investeringar i stallar och inhysningssystem medför ändringen också justering av enhetsbelopp. Enhetsbeloppet justeras för att spegla verkligheten. De investeringar som beviljats och som inväntar beslut är i genomsnitt större än vad som antogs inför den strategiska planen. Det genomsnittliga enhetsbeloppet höjs från 1 300 000 kronor till 1 650 000 kronor. Orsaken till de större investeringarna kan härledas till kostnadsökningen som beskrivs ovan.

Utöver att medel tillförs (INVKONK3), som avser investeringar i anläggning av torkning och lagring av skörd, medför ändringen även en höjning av enhetsbelopp. Enhetsbeloppet justeras för att spegla verkligheten. De investeringar som beviljats och som inväntar beslut är i genomsnitt större än vad som antogs inför den strategiska planen. Det genomsnittliga enhetsbeloppet höjs därför från 970 00 kronor till 1 100 000 kronor. Orsaken till de större investeringarna kan härledas till den ovanstående kostnadsökningen.

Målsättningen för stöd till täckdikning/energiskog (INVKONK4) är hög jämfört med den historiska investeringsviljan. Erfarenheten från de inledande åren är att det finns hinder som gör att investeringarna inte kommer till stånd. En av dessa är att företag som samtidigt gör andra investeringar inte kan få stöd för täckdikning/energiskog inom en treårsperiod. För att möjliggöra för samma företag att både kunna göra investeringar i täckdikning/energiskog och andra investeringar skapas ett separat stödtak för investeringar i täckdiken och energiskog. Genom att möjliggöra högre samlade investeringar kan fler företag söka stödet. En annan flaskhals för investeringar är avsaknaden av företag som genomför täckdikningsarbeten samt att betydande andel av åkermarken är arrendemark. Dessa hinder kan på sikt överkommas med en mer balanserad och långsiktig investeringstakt än vad som planerats. Stödet har också marknadsförts, samtidigt som stödmyndigheterna fått särskilt avsatta medel inom investerings-

stödet för konkurrenskraft som bara kan användas för dessa ändamål. Förenklingar har införts under 2024 eller som kommer att implementeras under 2025. Ändringarna kommer utvärderas.

Enhetsbeloppet för (INVKONK4) behöver justeras beroende på att underlaget för beräkningen som gjordes i samband med att den strategiska planen togs fram var begränsat. Detta, tillsammans med en felbedömning av storleken på täckdikningsanläggningarna, resulterade i att enhetsbeloppet blev för lågt. Även de generella kostnadsökningarna och inflationen har haft påverkan. Erfarenheterna hittills visar att enhetsbeloppet behöver höjas till 325 000 kronor.

För (INVKONK5) som avser investeringar i utrustning medför den ökade budgeten inga justeringar i vare sig enhetsbelopp eller målvärden. Ökning av budgeten är från 223 000 000 kronor till 235 000 000 kronor. Namnet på åtgärden bör ändras till Ny teknik för att tydliggöra vilka utgifter som är stödberättigande.

För (INVKONK6) höjs budgeten med 3 000 000 kronor för att omhänderta behovet av investeringar i rennärningen. Budgetökningen får ingen effekt på målvärden eftersom det generella kostnadsläget har stigit.

Ändringar görs även för (INVKONK7) som avser investeringar i minskad ammoniakavgång. Ett nytt stöd för minskade utsläpp av ammoniak och andra kväveföreningar (Kväveklivet) planeras från 2025. Syftet är att skynda på sådana investeringar som kan medföra att Sverige når de mål inom området som är uppsatta. Följdändringar görs av motsvarande stöd i den strategiska planen (INVKONK7) så att villkoren för ammoniakinvesteringar blir likartade och både målvärden och enhetsbelopp justeras.

I och med införandet av det nya nationella stödet för ammoniakinvesteringar sker även justeringar gällande stödberättigande kostnader. Inom (INVKONK7) kommer investeringar som avser tak för behållare för flytgödsel, urin, rötrestor eller fastgödsellager att vara stödberättigande, liksom andra byggnadsinvesteringar för minskad ammoniakavgång. Dessa investeringar står i dag för hälften av de ansökningar som beviljats stöd. Detta innebär att investeringar i teknik för surgörning av gödsel vid lagring och spridning samt investeringar i utrustning för myllning av gödsel m.m. vid spridning som myllningsaggregat, svartjordsmyllningsaggregat och släpskoramp kommer att kunna sökas för inom det nya stödet för ammoniakinvesteringar.

Enhetsbeloppet för (INVKONK7) ändras även med anledning av att stödnivån höjs från 50 procent till 80 procent i stöd. Enhetsbeloppet höjs från 400 000 kronor till 800 000 kronor. De stöd som är beviljade följer det planerade enhetsbeloppet väl, men på grund av en höjning av stödnivån kommer enhetsbeloppet att öka. I och med en högre stödnivå förväntas ansökningarnas stödanspråk att öka.

22.3 Förväntade effekter

Bedömningen är att föreslagna förändringar innebär att behoven av investeringar i sektorn kan mötas bättre och att enhetsbeloppet är bättre anpassat till de förutsättningar som råder. Tillsammans med det nya nationella stödet för ammoniakinvesteringar innebär förändringarna en ambitionshöjning på området. Vad gäller den del av investeringsstödet som används för investeringar i täckdiken och energiskog förväntas förändringen, tillsammans med de marknadsföringsinsatser som genomförs, innebära förenklingar och förbättringar för företagare och därmed förväntas förbättrade förutsättningar för att nå målet.

22.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför att utfallsmålet för (INVKONK3) som avser investeringar i anläggning för torkning och lagring av skörd, höjs för utfallsindikator O.20 från 255 till 300 investeringar. Stödet bidrar till målvärdet för resultatindikatorerna R.9. Ändringen medför att stödets bidrag till resultatmål i R.9 justeras upp från 209 till 246 investeringar. Justeringar har gjorts för dubbelräkning inom stödet, vilket är anledningen till att summan av R.9 inte går att jämföra med utfallsindikator O.20, där eventuell dubbelräkning inte beaktas.

Målvärdet för utfallsindikator O.20 för täckdikning/energiskog (INVKONK4) sänks från 2 500 till 1 400 investeringar eftersom enhetsbeloppet höjs från 180 000 kronor till 325 000 kronor. Beräkningen av det nya enhetsbeloppet utgår från genomsnittet av summan av hittills beviljade stöd samt summan av de ansökningar som ännu inte handlagts. Av de skäl som beskrivs i avsnitt 22.2 är det inte möjligt att nå målet med en utökad budget varför målvärdet behöver justeras ned. Stödet bidrar till målvärdet för resultatindikatorerna R.9. Ändringen medför stödets bidrag till resultatmål i R.9 justeras ner från 2 050 till 1 148 investeringar. Justeringar har gjorts för dubbelräkning inom stödet, vilket är anledningen till att summan av R.9 inte går att jämföra med O.20, där eventuell dubbelräkning inte beaktas.

Ändringarna medför sammanlagt att målvärdet för O.20 justeras från 250 till 63 investeringar för (INVKONK7). Stödet bidrar till målvärdet för resultatindikatorerna R.9 och R.26. Ändringen medför att stödets bidrag till resultatmål i R.9 justeras ner från 205 till 82 investeringar och i R.26 från 250 till 100 investeringar, då det står i direkt proportion till antalet ärenden. Justeringar har gjorts för dubbelräkning inom stödet, vilket är anledningen till att summan av R.9 inte går att jämföra med O.20, där eventuell dubbelräkning inte beaktas.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas av det tillskott som tillförs planen. Budgeten för investeringsstöd för ökad konkurrenskraft ökar också genom omfördelning från andra stöd inom pelare 2.

23. INVVATTEN – Investeringsstöd för vattenvårdsåtgärder

23.1 Ändring

Takbeloppen för investeringsstöd till vattenvårdsåtgärder ökar från 400 000 kronor till 600 000 kronor och enhetsbeloppen ses över och justeras. Den totala budgeten minskas för INVVATTEN och de årliga målvärden sänkts för perioden räkenskapsår 2026–2029. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8.

23.2 Skäl för ändring

Investeringsstödet för vattenvårdsåtgärder har hittills inte ansökts om i den omfattning som ursprungligen planerades, trots att huvuddelen av investeringarna har planerats för ett genomförande i den senare delen av perioden. Endast 10 procent av budgeten har beviljats till senhösten 2024. Insatser för att marknadsföra och förenkla stödet har vidtagits. En undersökning har också gjorts för att utreda vad skälen är för bristen på ansökningar, där de huvudskäl som anförs är att lämplig mark saknas och att projekt inte är praktiskt möjliga. Det bedöms inte längre realistiskt att anslutningen, såsom planerat, ska öka kraftigt från 2026. Det planerade utfallet för åren 2025–2029 bör därför sänkas och medel omfördelas till andra insatser inom miljöområdet. De nya skattningarna om stödets utfall innebär fortfarande en ökad anläggningstakt.

Erfarenheterna från de inledande åren av den strategiska planen är att de senaste årens prisökningar har medfört att anläggningsutgifterna för våtmarker blivit betydligt högre än vad som förutsågs. Fram till december 2024 hade 25 procent av projekten som beviljats projektkostnader som översteg takbeloppet om 400 000 kronor, vilket innebär en lägre kostnadstäckning än vad som är avsikten med stödet (100 procent). Takbeloppet bör därför höjas. Det höjda stödtaket bedöms rymmas inom det nuvarande planerade enhetsbeloppet.

23.3 Förväntade effekter

Bedömningen är att föreslagna förändringar innebär att behoven av investeringar i sektorn kan mötas bättre och att enhetsbeloppet är bättre anpassat till de förutsättningar som råder.

Ett höjt takbelopp innebär att de stödsökande får bättre kostnadstäckning, vilket kan öka intresset för att anlägga våtmarker. Med den föreslagna höjningen kommer stödtaket vara likalydande för investeringsstödet för våtmarker som för fosfordammar, vilket innebär en förenkling för både stödmottagare och stödmyndigheter.

23.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför att utfallsmålet för O.21, som mäter antal investeringar, minskar från 598 till 406.

Stödet bidrar till målvärdet för resultatindikatorerna R.26 och R.32. En investering inom stödet kan endast bidra till en av dessa två. Investeringar som bidrar till biologisk mångfald bidrar till R.32 medan investeringar som bidrar till näringsretention eller övriga vattenvårdsåtgärder bidrar till R.26. Vid tidigare beräkning gjordes ett antagande om viktning mellan dessa två indikatorer som nu, utifrån erfarenheter av den strategiska planen till och med 2024, visat sig inte spegla verkligheten. Det finns därför anledning att justera detta antagande, vilket nu leder till att investeringarna delas lika mellan de två indikatorerna. Det innebär att R.26 minskar från 451 till 180 investeringar, medan R.32 ökar från 83 till 185 investeringar. Justeringar har gjorts för dubbelräkning inom stödet, vilket är anledningen till att summan av R.26 och R.32 inte går att jämföra med O.21.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte men budgeten för investeringsstöd för vattenvårdsåtgärder minskar och omfördelas till andra stöd inom pelare 2.

24. START – Startstöd

24.1 Ändring

Budgeten för startstödet har ökat med 80 000 000 kronor. Enhetsbeloppen påverkas av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8.

24.2 Skäl för ändring

Erfarenheten av intresset för startstödet de första två åren av den strategiska planen är att det är större än förväntat. Stödet har därför tillförts medel.

24.3 Förväntade effekter

Förstärkningen innebär att fler unga jordbrukare kan ta del av stödet, vilket underlättar generationsskiften inom jordbrukssektorn.

24.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Budgettillskottet medför en ökning av målvärdet i utfallsindikator O.25 som mäter antal unga jordbrukare, från 613 till 933.

Stödet bidrar till målvärdet för resultatindikatorerna R.36 och R.37. Ändringen medför ingen justering av målvärdet i resultatindikatorerna eftersom antalet redan ryms inom det totala målvärdet. Fler stöd bidrar till målvärdet i indikatorerna och det blir ingen ökning eftersom dubbelräkning inte är tillåten inom R.36 och R.37.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas av det tillskott som tillförs planen och budgeten för startstöd ökar.

25. EIP – Innovationsstöd inom EIP-Agri

25.1 Ändring

Enhetsbeloppet för EIP3 (genomförande) har setts över för räkenskapsåren 2026–2029. Det genomsnittliga enhetsbeloppet har höjts från 5 400 000 kronor till 6 500 000 kronor. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8.

25.2 Skäl för ändring

Enhetsbelopp justeras för att spegla erfarenheter från de projektansökningar som kommit in under 2023–2024 samt till den plan för AKIS som den koordinerande AKIS-funktionen tog fram 2023. Vid framtagande av den strategiska planen hade inte denna analys gjorts eftersom kravet på att utse en AKIS-samordnare inte hade uppfattats i tid. Projekten som har beviljats stöd och som inväntar beslut är i genomsnitt större än vad som antogs inför den strategiska planen. Kostnadsökningarna beror bland annat på ett ökat intresse för lösningar inom digitalisering, främst inom artificiell intelligens (AI). Denna typ av projekt kräver mycket utvecklingstid från programmerare, vilket ökar kostnaderna. Kostnader inom projekten har också ökat som en följd av högre räntor och ökade priser på varor och tjänster. Enligt planen ska en mindre del av medlen för EIP användas för tematiska utlysningar och en större del i löpande beslutsomgångar inom prioriteringarna konkurrenskraft, miljö och klimat. Någon fördelning mellan olika målområden är inte fastställt i vare sig den strategiska planen eller i AKIS-planen.

25.3 Förväntade effekter

Det ändrade enhetsbeloppet med tillhörande mål innebär att ett lägre antal insatser planeras att bli genomförda. Sett till antalet projektdeltagare eller utfallet av det färre antalet projekt finns en förväntan om att arbetet kan bedrivas med högre kvalitet.

25.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför en sänkning av utfallsindikator O.1 som mäter antal projekt, från 92 till 75. Justeringen görs för att motsvara antalet projekt som ryms inom budgeten utifrån ett höjt enhetsbelopp.

Stödet bidrar till målvärdet för resultatindikatorerna R.1 och R.2. Ändringen medför en justering av stödets bidrag till resultatmålet i R.1 som sänks från 1 800 till 1 650. Stödets bidrag till resultatmål i R.2 justeras ner från 92 till 75 projekt, då det står i direkt proportion till antalet ärenden.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, och inte heller budgeten för innovationsstöd inom EIP-Agri.

26. LEADER – Stöd till Leader

26.1 Ändring

Det maximala stödbeloppet för stöd där nyttan huvudsakligen tillfaller enskilda kommersiella verksamheter inom Leader begränsas till ett stödbelopp om maximalt 300 000 kronor, jämfört med tidigare 200 00 kronor. Även det maximala stödbeloppet för stöd till paraplyprojekt höjs från 400 000 kronor till 600 000 kronor.

Täljaren för indikatorn R.38, som speglar antalet innevånare med tillgång till stöd inom Leader, höjs från 4 351 738 invånare till 4 449 765 invånare. Det nya målvärdet ökar därmed från 69,91 procent till 71,49 procent.

Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7.

26.2 Skäl för ändring

Paraplyprojekten är viktiga för landsbygdsutveckling. De flesta leaderområden beviljar sådana projekt, som kan innehålla framtagande av strategier, studiebesök och liknande. Den här typen av projekt är särskilt viktigt för satsningar på unga på landsbygden. Även projektstöd till företag är viktiga för landsbygdsutvecklingen där små företag får möjlighet att starta och utvecklas.

Beloppen för paraplyprojekt och projektstöd till företag är för låga i förhållande till den prisförändring som skett de senaste åren. Den senaste justeringen gjordes 2014 och sedan dess har den generella prisnivån stigit med ca 34 procent. För att kompensera för prisökningar resterande period och för att slippa ändra takbeloppet ännu en gång inför nästa period bedöms att en ökning med 50 procent av takbeloppet är rimligt för både paraplyprojekt och för projektstöd för företag. Större projekt är dessutom bättre än fler små projekt för såväl leaderområdenas budgetutnyttjande som ur handläggningsperspektiv.

Finansieringsandelarna för Leader ändras inte med anledning av att den fastställda växelkursen för den svenska kronan har ändrats för EU-programmen då det annars riskerar att försvåra för stödmyndigheter, medfinansierare och stödmottagare.

26.3 Förväntade effekter

Genom höjda takbelopp kommer stödet bli mer attraktivt att söka och möjligheterna att nå uppsatta mål förbättras.

26.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen medför förbättrade möjligheter för de lokala aktionsgrupperna (LAG) att nyttja sin budget fullt ut.

När det gäller måluppfyllelsen är bedömningen att ett högre stödtak skulle leda till en ökad efterfrågan på stöd. Om detta innebär att budgeten förbrukas i snabbare takt än planerat kommer en översyn av hur målvärden för indikatorerna är satta på lång sikt, särskilt R.41, genomföras. Nu justeras inte målvärdena.

Budgeten i svenska kronor för stöd till Leader påverkas inte. Däremot innebär den nya fastställda växelkursen att budgeten i euro minskar och därmed påverkas även den övergripande finansieringsplanen, där procentsatsen som reserveras för Leader minskar från 8,70 procent till 7,71 procent.

27. SAM – Stöd till samarbete

27.1 Ändring

12 Planerade enhetsbelopp – definition

De tre enhetsbeloppen för stöd till samarbete har setts över och höjts för räkenskapsåren 2026–2029. Den sammanlagda effekten på enhetsbeloppen påverkas också av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8. Enhetsbeloppet höjs från 2 000 000 kronor till 20 000 000 kronor för området stärkt konkurrenskraft och djurvälfärd, från 2 000 000 kronor till 2,5 000 000 kronor för området miljö och klimat och från 2,3 000 000 kronor till 5 000 000 kronor för området livsmedel och besöksnäring.

27.2 Skäl för ändring

En plan för stödmyndigheternas arbete med stöd till kompetensutveckling, samarbete och innovation har på regeringens uppdrag tagits fram av Jordbruksverket (N2022/02382, N2022/02374 [delvis], N2022/02098 m.fl.). Bakgrunden till behovet planen var ett fördjupat arbete inom ramen för koordineringen av AKIS. Inom ramen för detta identifierades ett behov av att göra större nationella kraftsamlingar inom dessa områden och rikta medel till större projekt. Detta skapar en långsiktighet i insatserna och förenklar för både stödmottagare och stödmyndigheter. Vid framtagande av den strategiska planen hade inte denna analys gjorts eftersom kravet på att utse en AKIS-samordnare inte hade uppfattats i tid. Efter genomförd översyn kan konstateras att flera enhetsbelopp kopplade till samarbete behöver förändras, samt justeringar av målen för åtgärden till följd av ändringarna. De ändrade enhetsbeloppen baseras på erfarenheter från de ansökningar som har kommit in under 2023 och 2024, samt antaganden om projekt som ännu inte har beviljats. Fler förändringar kan komma att vara nödvändiga att göra i kommande planändringar.

27.3 Förväntade effekter

Det ändrade enhetsbeloppet med tillhörande mål innebär att ett lägre antal projekt kommer att genomföras. Sett till antalet projektdeltagare eller utfallet av det färre antalet projekt finns en förväntan om att spridningen kan bli bättre och att arbetet bedrivs med både högre kvalitet och långsiktighet.

27.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen av enhetsbeloppen påverkar utfallsindikator O.1, som mäter antalet projekt. I och med att de genomsnittliga enhetsbeloppen höjs i stor omfattning ryms ett färre antal projekt inom budgetramarna.

Den övergripande finansieringsplanen påverkas inte, och inte heller budgeten för stöd till samarbete.

28. KOMPUTV – Stöd till kompetensutveckling

28.1 Ändring

En rättelse i hänvisningen till kommissionens förordning (EU) 2022/2472 av den 14 december 2022 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har gjorts och beskrivningen uppdaterats med kommissionens nya ärendenummer för statsstödet. Motsvarande ändringar genomförs även i bilaga V till den strategiska planen. Enhetsbeloppen påverkas av förändringarna angivna i avsnitt 7 och 8.

28.2 Skäl för ändring

Uppdatering av SA.nr för kompetensutveckling inom skogsbruk.

28.3 Förväntade effekter

Ej tillämpligt.

28.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ej tillämpligt.

29. Avsnitt 6 Finansieringsplan 6.1 Översikt

29.1 Ändring

Den översiktliga finansieringsplanen uppdateras med anledning av de ändringar som gjorts i planändring fyra.

29.2 Skäl för ändring

Den förordningsstyrda kursen har ändrats från den 1 februari 2025, vilket innebär att bidraget från Ejflu i den strategiska planen räknas om och omsätts i ändrade finansieringsandelar för alla stöd som finansieras genom denna fond, förutom stöd till Leader och kompensationsstödet. Samtidigt tillförs planen motsvarande 746 000 000 kronor som fördelas på åtgärderna investeringsstöd för konkurrenskraft, startstöd och tekniskt bistånd. Budgetomfördelningar har också gjorts för att genomförandet ska vara

fortsatt effektivt och ändamålsenligt. Sammantaget leder dessa ändringar till att finansieringsplanen behöver justeras.

29.3 Förväntade effekter

Förväntade effekter av omfördelningar av budget beskrivs under berörda interventioner.

29.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ändringen har ingen påverkan på mål och indikatorer.

30. IAKS – det integrerade administrations- och kontrollsystemet – Avsnitt 7.3.1.1.5.1 **Beskrivning av kontroll- och sanktionssystem för IAKS-insatser, bilaga I kapitel 7**

30.1 Ändring

Bilaga 1 till kapitel 7.3.1.1.5.1 rättas med tillägget djurenheter vid sidan om djur för sanktionsberäkning avseende djurbaserade stöd. Därtill uppdateras sanktionsskalan.

De som har överdeklarerad areal ska få 1,5 i stället för 2 gånger arealfelet i sanktion om avvikelsen är större än 2 hektar eller 5 procent, i stället för 3 procent av den fastställda arealen i ansökan. Även för kompensationsstödet höjs gränsen för sanktion till 5 procent av den fastställda arealen i ansökan, vid sidan om hektarsgränsen.

För stöd som baseras på djurenheter eller djur kommer stödsökande få sanktion i stödet om stödsökande har felaktiga djurenheter eller djur i ansökan. Om det är fel på upp till 5 djurenheter eller djur eller fel på mer än 5 djurenheter eller djur och upp till 20 procent av de fastställda djurenheterna eller djuren i ansökan kommer stödsökande att få storleken på felet i sanktion. Om det är fel på mer än 5 djurenheter eller djur och felet är större än 20 procent av de fastställda djurenheterna eller djuren i ansökan kommer stödsökande få 2 gånger storleken på felet i sanktion. Om det är fel på mer än 5 djurenheter eller djur och felet är större än 30 procent av de fastställda djurenheterna eller djuren i ansökan kommer stödsökande inte få något stöd utbetalt alls. Om det är fel på mer än 5 djurenheter eller djur och felet är större än 50 procent av de fastställda djurenheterna eller djuren i ansökan kommer stödsökande inte få något stöd utbetalt alls, samt en ytterligare sanktion som ska motsvara storleken på felet i ansökan.

30.2 Skäl för ändring

Beskrivningen av det nationella kontroll- och sanktionssystemet för areal- och djurbaserade stöd har reviderats för att spegla de förändringar som med avseende på sanktionsskalan vid överdeklarerad areal och djur har gjorts i förordning (2022:1826) om EU:s gemensamma jordbrukspolitik genom SFS 2024:1204.

Tillägget av att vissa stöd, i enlighet med den strategiska planen, beräknas på djur i stället för djurenheter är en rättelse då det på grund av förbiseende inte har skrivits in tidigare.

30.3 Förväntade effekter

De aktuella ändringarna gör att systemet förenklas genom att antalet sanktionsskalor reduceras och effekten av en avvikelse blir likriktad för fler stöd och ersättningar. Detta blir gynnsamt för stödmyndigheten men även för jordbrukaren. Ändringen innebär att det blir enklare för den som ansöker om stöd eller ersättningar att förstå sanktionssystemet och de avvikelser som upptäcks. Textändringarna i övrigt medför ökad tydlighet.

30.4 Påverkan på mål, indikatorer och finansieringsplan

Ej tillämpligt.